

**BANK OCHRONY ŚRODOWISKA
SPÓŁKA AKCYJNA**

**SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
Z DZIAŁALNOŚCI
GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
W I PÓŁROCZU 2019 ROKU**

Warszawa, sierpień 2019

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE WYNIKÓW GRUPY BOŚ S.A.	4
I. CZYNNIKI I ZDARZENIA WPŁYWAJĄCE NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ GRUPY	7
1. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA	7
2. OPIS ISTOTNYCH ZDARZEŃ W I PÓŁROCZU 2019 ROKU	9
3. CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA WYNIKI SEKTORA BANKOWEGO I GRUPY	11
II. WYNIKI FINANSOWE I DZIAŁALNOŚĆ GRUPY	16
1. RACHUNEK WYNIKÓW GRUPY	16
2. BILANS	21
2.1. Aktywa	21
2.1.1. Zmiany w strukturze aktywów	21
2.1.2. Należności od klientów	22
2.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone w okresie sprawozdawczym	23
2.1.4. Jakość portfela kredytowego	23
2.2. Kapitał własny i zobowiązania razem	25
2.3. Źródła finansowania działalności	25
2.3.1. Źródła finansowania działalności Grupy	25
2.3.2. Informacje o zaciągniętych kredytach, umowach pożyczek, poręczeń i gwarancji, nietyczących działalności operacyjnej Grupy	26
2.4. Aktywa i zobowiązania warunkowe	26
3. RÓŻNICA POMIĘDZY PROGNOZAMI A ZREALIZOWANYMI WYNIKAMI	27
4. STRATEGIA ROZWOJU GRUPY	27
5. ORGANIZACJA GRUPY KAPITAŁOWEJ	28
6. PODSTAWOWE PRODUKTY, USŁUGI I SFERY DZIAŁALNOŚCI GRUPY	29
6.1. Produkty bankowe	29
6.2. Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek	29
6.3. Działalność bankowa	30
6.4. Działalność maklerska	34
6.5. Inicjatywa JESSICA	35
6.6. Program JEREMIE	35
6.7. Współpraca z zagranicznymi instytucjami finansowymi w BOŚ S.A.	36
6.8. Główne inwestycje	36
III. ZARZĄDZANIE RYZYKAMI W BANKU	38
1. RYZYKO KREDYTOWE	38
2. RYZYKO FINANSOWE	42
2.1. Ryzyko płynności	43
2.2. Ryzyko stopy procentowej	47
2.2.1. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	47
2.2.2. Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej	50
2.3. Ryzyko walutowe	51

2.4. Pozostałe ryzyka rynkowe	53
3. RYZYKO OPERACYJNE I BRAKU ZGODNOŚCI	54
3.1. Ryzyko operacyjne	54
3.2. Ryzyko braku zgodności	54
IV. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE	56
1. OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI	56
2. UZALEŻNIENIE OD PARTNERÓW	56
3. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	56
4. SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ	56
5. INFORMACJE O UMOWACH BANKU	57
5.1. Umowy znaczące	57
5.2. Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru	57
5.3. Umowy o dokonanie badań sprawozdań finansowych	57
6. CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA	57
7. INFORMACJA O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH	57
8. ZMIANY W PODSTAWOWYCH ZASADACH ZARZĄDZANIA	58
9. INFORMACJA O DYWIDENDZIE	58
10. INFORMACJE O WARTOŚCI PRZYJĘTYCH PRZEZ BANK ZABEZPIECZEŃ	58
11. AKCJONARIAT I PRAWA Z AKCJI	58
11.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku	58
11.2. Akcje własne	59
11.3. Informacje o umowach dotyczących przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu ...	59
11.4. Posiadacze specjalnych uprawnień kontrolnych z tytułu papierów wartościowych.	59
11.5. Ograniczenia w przenoszeniu prawa własności papierów wartościowych i w wykonywaniu prawa głosu	59
12. KADRA ZARZĄDZAJĄCA I PRACOWNICY	59
12.1. Informacja na temat składu Zarządu i Rady Nadzorczej	59
12.2. Informacja o stanie posiadania akcji przez Członków Zarządu i Rady Nadzorczej	60
13. INFORMACJE PO DNIU BILANSOWYM	61
14. FUNDACJA BOŚ – STRATEGICZNE ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE BANKU	61

PODSUMOWANIE WYNIKÓW GRUPY BOŚ S.A.

Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A. tworzy Bank Ochrony Środowiska S.A., pełniący rolę jednostki dominującej nad jednostkami bezpośrednio zależnymi: Domem Maklerskim BOŚ S.A. oraz BOŚ Eko Profit S.A. oraz jednostką zależną w sposób pośredni MS Wind Sp. z o.o. (podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.).

BOŚ S.A. od 2016 roku skutecznie realizuje założenia Strategii Rozwoju, opracowanej przy zachowaniu spójności z Programem Postępowania Naprawczego pod względem założeń, kierunków i planowanych do osiągnięcia celów. Przeprowadzona restrukturyzacja kosztowa, optymalizacja struktury bilansu oraz poprawa pozycji kapitałowej i płynnościowej doprowadziły do znaczącej poprawy osiąganych wyników finansowych. W II kwartale 2019 roku zarówno zysk netto Grupy BOŚ S.A., jak i wynik odsetkowy były najwyższe w ostatnim dziesięcioleciu. Podjęte działania stworzyły także stabilną bazę dla zrównoważonego rozwoju Banku i realizacji celów wynikających z nowego modelu biznesowego oraz nowej roli Banku w rządowych działaniach na rzecz ochrony środowiska. Bank ściśle współpracuje z głównym akcjonariuszem Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowym Gospodarstwem Leśnym i Ministerstwem Środowiska w celu rozwoju oferty produktów proekologicznych. W I półroczu 2019 roku, w ramach realizacji Strategii Rozwoju, Bank realizował kluczowe projekty strategiczne. Prowadzone były także prace zmierzające do zwiększenia roli elektronicznych kanałów dystrybucji i dostosowania tradycyjnych kanałów dystrybucji do obecnych wyzwań rynkowych i oczekiwań docelowych segmentów Klientów. Finalizowane są prace mające na celu wdrożenie nowej bankowości internetowej, mobilnej i dostosowanie systemów Banku do wymogów Dyrektywy o usługach płatniczych – PSD2.

Efektywnie i konsekwentnie prowadzone działania naprawcze w Grupie BOŚ S.A. pozwoliły na osiągnięcie:

- **wyniku netto Grupy w I półroczu 2019 roku w wysokości 44,1 mln zł**, co oznacza wzrost o 29,1% wobec I półrocza 2018 roku,
- **najlepszego kwartalnego wyniku odsetkowego w historii Grupy** w wysokości 106,7 mln zł w II kwartale 2019 roku wobec 102,9 mln zł w I kwartale 2019 roku,
- **znaczącej poprawy wskaźnika rentowności kapitału własnego (ROE)**, który wyniósł 3,7% w I półroczu 2019 roku wobec 3,2% w 2018 roku,
- **wzrostu marży odsetkowej Grupy** do poziomu 2,3% w I półroczu 2019 roku w porównaniu do 2,0% w całym 2018 roku,
- **obniżenia wskaźnika C/I Grupy** – do poziomu 60,7% w I półroczu 2019 roku wobec 63,5% na koniec 2018 roku (przy rozłożeniu na cały rok jednorazowej składki BFG),
- **istotnego zmniejszenia kosztów świadczeń pracowniczych** – o 4,4% w relacji do I półrocza 2018 roku,
- **bezpiecznej bazy kapitałowej Grupy** – łączny współczynnik kapitałowy Grupy wyniósł 17,92% na koniec I półrocza 2019 roku oraz 17,95% na koniec 2018 roku,
- **obniżki kosztów ryzyka Banku** do poziomu 0,8% za ostatnie 12 miesięcy,
- **wzrostu sprzedaży kredytów** – Bank udzielił o 86,8% więcej kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) niż w I półroczu 2018 roku.

Grupa BOŚ S.A. osiągnęła w II kwartale 2019 roku zysk netto w wysokości 27,0 mln zł wobec 17,1 mln zł w I kwartale 2019 roku. Jednocześnie Grupa BOŚ S.A. kolejny kwartał z rzędu poprawiła wynik z tytułu odsetek, który w II kwartale 2019 roku wyniósł 106,7 mln zł.

Zysk netto Grupy BOŚ S.A. wypracowany w I półroczu 2019 roku wyniósł 44,1 mln zł wobec zysku 34,2 mln zł osiągniętego w analogicznym okresie 2018 roku.

Wybrane pozycje rachunku wyników i wskaźniki

	w tys. zł	I półrocze 2019	I półrocze 2018	Zmiana %
Wynik z tytułu odsetek	[1]	209 606	182 512	14,8
Wynik z tytułu opłat i prowizji		52 233	52 271	- 0,1
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		18 888	43 988	- 57,1
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości		-39 065	-66 418	- 41,2
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	[2]	- 195 033	- 186 893	4,4
– składka i wpłaty na BFG		34 655	23 358	48,4
ZYSK NETTO		44 119	34 179	29,1

- [1] Wynik odsetkowy był wyższy o 27,1 mln zł w I półroczu 2019 roku niż w analogicznym okresie ub.r. Największy wpływ na wzrost wyniku odsetkowego miało obniżenie kosztów odsetkowych dłużnych papierów własnej emisji o 15,6 mln zł, tj. o 62,0%. Koszty rachunków bankowych i depozytów klientów indywidualnych zmniejszyły się o 9,0 mln zł, tj. o 12,5%. Koszty rachunków bankowych i depozytów klientów instytucjonalnych spadły o 5,1 mln zł, tj. o 17,7%. Przychody odsetkowe zmieniły się w niewielkim stopniu, pomimo zmniejszenia salda kredytowego, dzięki przebudowie portfela kredytowego i zwiększeniu udziału kredytów o wyższych marżach.
- [2] Ogólne koszty administracyjne Grupy były wyższe o 8,1 mln zł, tj. 4,4% wobec I półrocza ub.r. na skutek wyższej o 14,9 mln zł jednorazowej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji. Negatywny wpływ tego czynnika nie został w pełni zrekomensowany redukcją innych pozycji kosztowych. Koszty świadczeń pracowniczych Grupy BOŚ S.A. w I półroczu 2019 roku były niższe o 3,8 mln zł, tj. o 4,4%, przy zmniejszeniu zatrudnienia w BOŚ S.A. o 12,5% a w całej Grupie o 11,2% w relacji do stanu na koniec I półrocza ub.r.

Wskaźniki finansowe

	I półrocze 2019	2018	Zmiana p.p.
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)	3,7	3,2	0,5
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)	0,4	0,3	0,1
Marża odsetkowa na aktywach ogółem	2,3	2,0	0,3
Koszty/dochody (C/I) przy rozłożeniu na cały rok jednorazowej składki BFG	60,7	63,5	-2,8
Koszt ryzyka	-0,8	-0,9	-0,1
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności)	17,92	17,95	-0,03

W I półroczu 2019 roku osiągnięto poprawę głównych wskaźników finansowych: Bank zwiększył marżę odsetkową do 2,3% z poziomu 2,0% w 2018 roku, a wskaźnik koszty/dochody (C/I) wyniósł 60,7% wobec 63,5% w 2018 roku.

Nowe kredyty

W I półroczu 2019 roku Bank zawarł umowy kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) na łączną kwotę 2,2 mld zł, tj. o 86,8% więcej niż w analogicznym okresie 2018 roku. W wyniku implementacji nowego modelu biznesowego, sprzedaż w segmencie klientów instytucjonalnych wzrosła o 94,3% a w segmencie klientów indywidualnych o 28,4%. Jednocześnie, realizując Strategię, Bank stale zwiększa udział w sprzedaży kredytów na finansowanie działań proekologicznych. Kwota nowych kredytów proekologicznych w pierwszym półroczu 2019 roku wyniosła 929,3 mln zł i była o 59,9% wyższa niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. W zdecydowanej większości nowe kredyty proekologiczne skierowane były do klientów instytucjonalnych.

Działalność w obszarze ekologii

Udział w portfelu kredytowym kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska oraz wspierające zrównoważony rozwój systematycznie rośnie i stanowił już 34,89% salda kredytów ogółem na koniec I półroczu 2019 roku. Saldo kredytów proekologicznych na dzień 30 czerwca 2019 roku wynosiło 4 355,7 mln zł, w tym łączna kwota zaangażowania Grupy BOŚ S.A. w finansowanie farm wiatrowych wynosi 1 724,5 mln zł.

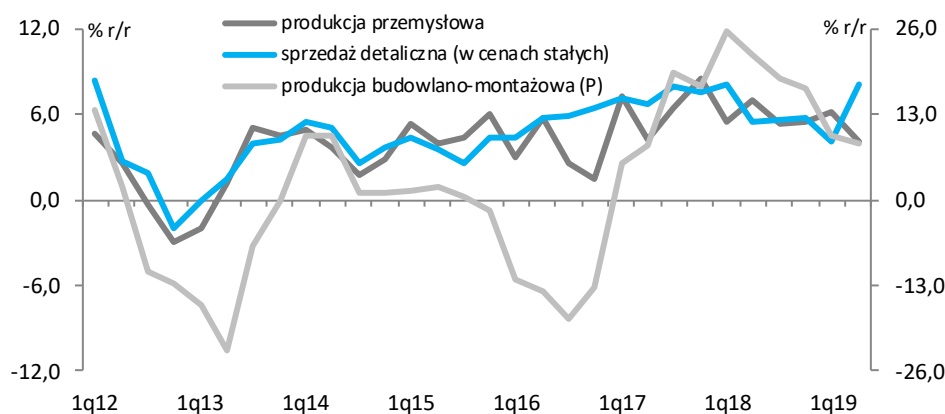
Bank współpracuje z Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wykorzystując synergii podmiotów Grupy BOŚ S.A. Spółka zależna Banku – BOŚ Eko Profit S.A., jest podmiotem wyspecjalizowanym w przygotowywaniu aplikacji o środki NFOŚiGW w ramach oferowanych przez Fundusz programów, a Bank oferuje montaż finansowy na pełne pokrycie kosztów przedsięwzięcia (kredyt pomostowy, refinansujący, uzupełniający). Celem prowadzonych działań jest pozyskanie do finansowania podmiotów realizujących projekty zarówno w ramach programów unijnych, jak i krajowych, oferowanych przez Fundusze, w tym w szczególności przedsiębiorstw branży ciepłowniczej oraz podmiotów realizujących inwestycje mające na celu zmniejszenie negatywnego oddziaływania przedsiębiorstw na środowisko, m.in. poprzez poprawę jakości powietrza.

Przykładem realizowanych działań obszarze ekologii jest także podpisana w dniu 5 czerwca 2019 roku umowa z PGNiG Obrót Detaliczny dotycząca współpracy w zakresie promocji produktów i usług wspierających m.in. wymianę systemów ogrzewania i realizację projektów termomodernizacyjnych. Klienci PGNiG Obrót Detaliczny będą mogli skorzystać w BOŚ Banku z dedykowanej pożyczki „Pełnym oddechem”.

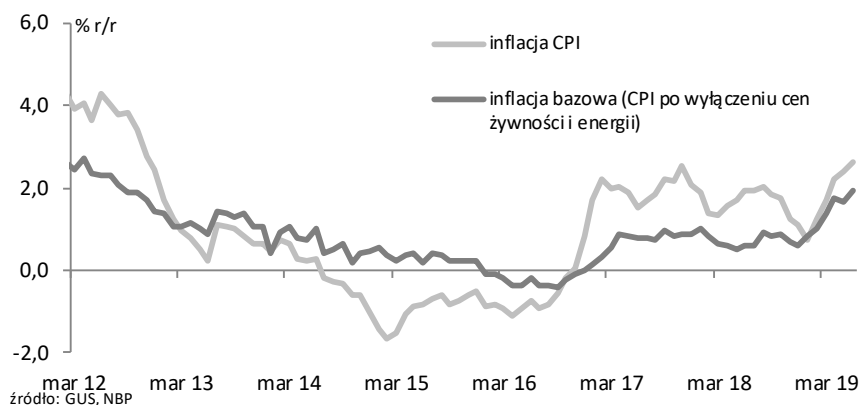
I. CZYNNIKI I ZDARZENIA WPŁYWAJĄCE NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ GRUPY

1. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA

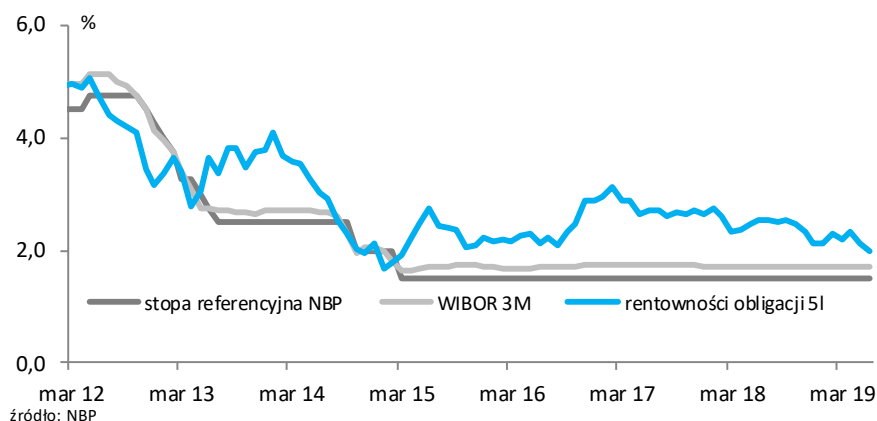
W II kwartale 2019 roku miało miejsce dalsze stopniowe osłabienie aktywności gospodarki polskiej. W II kwartale wyraźnie obniżyła się dynamika produkcji przemysłowej (do 4,1% r/r wobec 6,1% r/r w I kw.) oraz w mniejszej skali produkcji budowlanej (do 7,4% r/r wobec 9,4% r/r). Jednocześnie w II kwartale wzrosła dynamika sprzedaży detalicznej (do 8,1 r/r wobec 4,1% r/r kwartał wcześniej). W II kwartale 2019 roku utrzymywała się korzystna sytuacja na rynku pracy, z niespełna 3-proc. tempem wzrostu zatrudnienia i blisko 5-proc. wzrostem wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw (w ujęciu realnym). W czerwcu 2019 roku stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 5,3% wobec 5,8% w analogicznym okresie 2018 roku, przy spadku liczby bezrobotnych na koniec II kwartału o 91 tys. wobec analogicznego okresu ub.r.

Epidemia ASF w Chinach i silne ograniczenie podaży na globalnym rynku wieprzowiny skutkowało silnym wzrostem cen mięsa także na rynku krajowym, co obok mniej korzystnych niż przed rokiem warunków atmosferycznych i wysokiej dynamiki cen owoców i warzyw skutkowało skokowym wzrostem cen żywności. Kontynuacja wzrostu cen administrowanych oraz wzrost inflacji bazowej dodatkowo podwyższyły wskaźnik CPI, który w II kw. wzrósł do 2,6% r/r z 1,7% r/r na koniec I kwartału.

W II kwartale 2019 roku Rada Polityki Pieniężnej (RPP) utrzymała stabilne stopy procentowe – stopa referencyjna NBP pozostała na poziomie 1,5%. Pomimo bieżącego i oczekiwanego wzrostu inflacji, utrzymanie osłabionej koniunktury gospodarczej w strefie euro wraz z perspektywą poluzowania polityki pieniężnej przez główne banki centralne na świecie, poskutkowało utrzymaniem łagodnej retoryki RPP i podtrzymaniem intencji stabilizacji parametrów polityki monetarnej w kolejnych kwartałach. W tych warunkach oprocentowanie pożyczek na rynku międzybankowym było stabilne – stawka WIBOR 3M przez cały II kwartał kształtowała się na poziomie 1,72%.

W II kwartale 2019 roku ceny aktywów finansowych o wyższym profilu ryzyka na globalnym rynku finansowym nieznacznie wzrosły, przy jednoczesnym silniejszym wzroście zmienności notowań cen w trakcie kwartału. Ta zmienność była pochodną z jednej strony wzrostu obaw co do perspektyw wzrostu globalnej gospodarki, wyższej niepewności dot. globalnej polityki handlowej, a z drugiej strony wyraźnego złagodzenia retoryki głównych banków centralnych, w tym Fed i EBC. W tych warunkach odnotowano gwałtowny spadek rentowności obligacji skarbowych na rynkach bazowych, który także bardzo silnie wpłynął na ceny polskich obligacji skarbowych. Rentowności 10-letnich obligacji obniżyły się na koniec II kwartału o ponad 40 pkt. baz. do 2,40%, a 5-letnich – o ponad 20 pkt. baz. poniżej 2,00%.

W II kwartale 2019 roku kurs złotego lekko wzmacnił się w relacji do euro, kształtując się w okolicach 4,25 złotego za euro, zyskując w skali kwartału 1,1%. Wobec dolara USA złoty zyskał 2,7%, zaś wobec franka szwajcarskiego umocnił się o 0,5%.

2. OPIS ISTOTNYCH ZDARZEŃ W I PÓŁROCZU 2019 ROKU

■ Wyróżnienia i nagrody

- Kredyt hipoteczny BOŚ Banku został zwycięzcą rankingu przygotowywanego przez serwis Bankier.pl. Lutowy ranking kredytów hipotecznych portalu wyłonił najkorzystniejsze oferty bankowe dla osób planujących zakup mieszkania w Gdańsku na rynku wtórnym. Pierwsze miejsce zajął Bank Ochrony Środowiska, oferujący w lutym jak wynikało z zestawienia – najtańszy kredyt hipoteczny z minimalnym wkładem własnym.
- W maju 2019 roku dwa produkty Banku, tj. Ekofactoring oraz Kredyt Ekooszczędny zostały nagrodzone w organizowanym przez Gazetę Finansową plebiscycie Turbiny Polskiej Gospodarki na "Najlepsze produkty dla MŚP 2019".
- 12 Dobrych Praktyk Banku Ochrony Środowiska zostało zaprezentowanych w Raporcie „Odpowiedzialny Biznes w Polsce. Dobre praktyki 2018” przygotowywanym przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu. Projekty z zakresu CSR zrealizowane zostały przez pracowników Banku – wolontariuszy i ekologów – oraz Fundację BOŚ.
- W czerwcu 2019 roku Gazeta Bankowa po raz kolejny wyłoniła liderów polskich finansów, przyznając nagrody dla najlepszych banków. BOŚ Bank odebrał wyróżnienie w kategorii Mały i Średni Bank Komercyjny.
- Ekonomiści Banku Ochrony Środowiska Łukasz Tarnawa i Aleksandra Świątkowska, zwyciężyli w konkursie redakcji Gazety Giełdy i Inwestorów "Parkiet" na najlepsze prognozy wskaźników makroekonomicznych i rynkowych w 2018 roku.

■ Podwyższenie oceny ratingowej

W dniu 11 stycznia 2019 roku (raport bieżący nr 2/2019), Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd (Agencja) podwyższyła oceny ratingowe i jednocześnie utrzymała perspektywę Banku:

- Rating długoterminowy IDR w walucie obcej (Long-term Foreign Currency IDR) został podwyższony do 'BB-', z 'B+' perspektywa stabilna,
- Rating krótkoterminowy IDR w walucie obcej (Short-term Foreign Currency IDR) został utrzymany na poziomie 'B',
- Krajowy rating długoterminowy (National Long-term Rating) został podwyższony do 'BBB-(pol)' z 'BB+(pol)', perspektywa stabilna,
- Krajowy rating krótkoterminowy (National Short-term Rating) został utrzymany na poziomie 'F3(pol)',
- Rating indywidualny (Viability Rating) został podwyższony do 'bb-' z 'b+',
- Rating wsparcia (Support Rating): został utrzymany na poziomie '4',
- Rating wsparcia (Support Rating Floor) został utrzymany na poziomie 'B',
- Krajowy rating długoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (long-term senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł został podwyższony do 'BBB-(pol)' z 'BB+(pol)',
- Krajowy rating krótkoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (short-term senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł został utrzymany na poziomie 'F3 (pol)',
- Rating dla obligacji podporządkowanych serii R1 w wysokości 83 mln zł został podwyższony do 'BB+(pol)' z 'BB-(pol)'.

Agencja w swoim raporcie jako główne powody decyzji wymieniła m.in. wzmocnienie buforów kapitałowych Banku, realizację założeń przyjętych w strategii oraz ograniczenie ryzyka koncentracji zaangażowania Banku w ekspozycje farm wiatrowych w stosunku do poprzedniego przeglądu Banku.

Obecny poziom ratingu wynika z poglądu Agencji odnośnie do ograniczonej możliwości nadzwyczajnego wsparcia dla Banku ze strony Państwa, głównie w świetle BRRD (Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków). Agencja wyraziła jednak przekonanie, że instytucje państwowe mogłyby podjąć wyprzedzające działania, aby uniknąć przekroczenia przez Bank regulacyjnych wymogów kapitałowych z uwagi na pośredni udział kapitałowy Państwa w Banku oraz jego rolę w finansowaniu projektów proekologicznych w kraju.

Do czynników, które mogą wpłynąć na podwyższenie ratingu Agencja zaliczyła m.in. dalsze zwiększenie rentowności oraz poprawę jakości aktywów.

■ **Znacząca umowa**

W dniu 3 stycznia 2019 roku (raport bieżący nr 1/2019) została zawarta umowa kredytów w związku z realizacją budowy budynku biurowego „Mennica Legacy Tower” w Warszawie z MENNICA TOWERS GGH MT Sp. z o.o. komandytowo-akcyjną w ramach konsorcjum – (mBank S.A., Santander Bank Polska S.A., Bank Ochrony Środowiska S.A.) na łączną kwotę 131,5 mln EUR – kredyt budowlano/inwestycyjny oraz 28 mln zł – kredyt na VAT. Udział BOŚ S.A. w kredycie budowlanym wynosi 43,8 mln EUR oraz 12 mln zł na VAT (łączna kwota z VAT ponad 200 mln PLN). Termin ważności umowy – 30 września 2025 roku. Umowa przewiduje zabezpieczenie w postaci hipoteki oraz pozostałe standardowe zabezpieczenia dla tego typu transakcji. Kredyt jest przeznaczony na współfinansowanie kosztów realizacji inwestycji związanych z budową budynku biurowego „Mennica Legacy Tower” w Warszawie.

Inwestycja powstaje zgodnie z wymogami międzynarodowego certyfikatu ekologicznego BREEAM na poziomie „Outstanding”. Zakończenie całej inwestycji planowane jest na jesień 2019 roku. Projekt Mennica Legacy Tower zwyciężył w kategorii na najlepszy ekologiczny projekt w konkursie Green Building Awards, organizowanym przez Polskie Stowarzyszenie Budownictwa Ekologicznego. Bank zalicza udzielony kredyt do kategorii kredytów proekologicznych.

■ **Sprzedaż wierzytelności**

W I półroczu 2019 roku Bank sprzedał portfel kredytów detalicznych o saldzie 18,7 mln zł oraz korporacyjnych o saldzie 18,2 mln zł (wierzytelności leasingowe). Szacowany wpływ sprzedaży portfela detalicznego na wynik Banku jest ujemny i wynosi odpowiednio (- 0,96) mln zł na wynik brutto i (-1,23) mln zł na wynik netto. Wpływ sprzedaży portfela korporacyjnego na wynik Banku jest neutralny.

3. CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA WYNIKI SEKTORA BANKOWEGO I GRUPY

Ryzyka istotne z punktu widzenia Grupy BOŚ w zakresie finansowania OZE

Zidentyfikowane przez Grupę BOŚ ryzyka, opisane szczegółowo poniżej, zostały zaalokowane do stosowanego przez Grupę BOŚ modelu wyceny ekspozycji farm poprzez poziom prognozowanych cen energii i zielonych certyfikatów oraz ostrożne podejście do wysokości podatku od nieruchomości.

Grupa BOŚ ocenia ryzyko projektów z branży elektrowni wiatrowych przyjmując jako przesłanki utraty wartości zaistnienie potencjalnego deficytu środków pieniężnych oraz ujemnej wyceny przedsiębiorstwa dla scenariusza potencjalnej restrukturyzacji zadłużenia w modelowanej przez Grupę perspektywie długoterminowej. Wycena ww. projektów przeprowadzana jest w oparciu o przyjęty model, pozwalający na symulowanie indywidualnych przepływów pieniężnych dla poszczególnych projektów przy zadanych, możliwych do modyfikacji (zmiennych i cyklicznie aktualizowanych) parametrach wyceny, do których należą:

- 1) wysokość naliczanego podatku od nieruchomości,
- 2) produktywność poszczególnych projektów ustalana indywidualnie dla danego projektu w oparciu o analizę wietrzności wynikającą z raportów wietrzności (P90/P75) oraz faktyczną uzyskaną w okresie działania elektrowni wiatrowej,
- 3) ścieżki cenowe dla cen energii elektrycznej i cen zielonych certyfikatów przyjęte przez Grupę w oparciu o analizę wewnętrzną Grupy oraz na podstawie raportów firm zewnętrznych, z którymi Grupa BOŚ współpracuje od 2016 roku (niezależnych ekspertów), przyjęty scenariusz cenowy zakłada:
 - a) wzrost cen energii w roku 2019 w stosunku do roku 2018 będący wyrazem wzrostu kosztów emisji dwutlenku węgla oraz rosnących kosztów wytworzenia energii,
 - b) nieznaczne obniżenie trendu wzrostowego w 2020 roku w stosunku do poziomu cen w 2019 roku,
 - c) dalszy wzrost cen w perspektywie 2021-2024 o ok. 1,5-5% średniorocznie,
 - d) wyhamowania cen od roku 2025 - stały poziom cen roku 2025 przyjęty został w dalszej perspektywie modelu, co jest założeniem ostrożnościowym w stosunku do pozyskanych raportów firm zewnętrznych,
 - e) stały poziom cen zielonych certyfikatów poniżej aktualnej wartości rynkowej,
- 4) średni ważony koszt kapitału (WACC) przyjęty dla scenariusza restrukturyzacyjnego na poziomie efektywnej stopy procentowej poszczególniej ekspozycji i dla scenariusza windykacyjnego na poziomie 10,9%,
- 5) scenariusze wyceny określające indywidualnie dla każdego z projektów prawdopodobieństwo wystąpienia regularnej obsługi, restrukturyzacji i windykacji.

Ryzyko spadku ceny zielonych certyfikatów

W ramach analizy zdolności kredytowej spółek wiatrowych przeprowadzanej przed udzieleniem kredytów dokonywana była ocena wrażliwości poszczególnych projektów na zmiany parametrów przychodowo-kosztowych, w szczególności spadek cen zielonych certyfikatów przy jednoczesnym przyjęciu konserwatywnego scenariusza w zakresie produktywności projektów (P90). W celu zabezpieczenia sezonowego spadku przychodów, standardem w finansowanych projektach było ustanowienie rezerwy w formie Rachunku Rezerwy Obsługi

Długu (RROD), na którym gromadzone są środki w wysokości krotności miesięcznej raty kapitałowo – odsetkowej. Stosowne zapisy umowne obligują klientów do ich uzupełniania w przypadku skorzystania z rezerwy na spłatę zadłużenia.

W 2018 roku obserwowany był pozytywny trend rosnących notowań cen zielonych certyfikatów. Niemniej jednak, stosując zasady ostrożnej wyceny, przy szacowaniu przyszłych przepływów pieniężnych Grupa BOŚ przyjmowała cenę zielonych certyfikatów w okresie prognozowanym poniżej aktualnej wartości rynkowej, w oparciu o prognozy renomowanych doradców zewnętrznych.

Ryzyko wynikające ze zmiany podstawy naliczania podatku od nieruchomości

W dniu 29 czerwca 2018 roku opublikowana została Ustawa o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw. Nowela Ustawy o OZE wprowadziła zmianę definicji elektrowni wiatrowej, zgodnie z którą, począwszy od dnia 01 stycznia 2018 roku, budowlę w rozumieniu prawa budowlanego stanowi jedynie część budowlana elektrowni wiatrowej (fundament, wieża). Powyższa modyfikacja umożliwiła przywrócenie wcześniejszych, korzystniejszych dla inwestorów wiatrowych przepisów dotyczących zasad opodatkowania elektrowni wiatrowych podatkiem od nieruchomości, obowiązujących przed 1 stycznia 2017 roku.

Nowelizacja Ustawy o OZE nie wyeliminowała natomiast wątpliwości odnośnie do prawidłowości zasad naliczania podatku od nieruchomości za 2017 rok. Ostatecznie kwestia ta będzie rozstrzygana przez Naczelny Sąd Administracyjny w ramach rozpoznawania indywidualnych skarg kasacyjnych wniesionych przez podatników. Tym samym niewykluczona jest materializacja ryzyka uznania przez NSA, że w stanie prawnym obowiązującym w 2017 roku, podstawę opodatkowania stanowiła część budowlana wraz z urządzeniami technicznymi elektrowni wiatrowej. Takie stanowisko NSA oznaczałoby ryzyko konieczności dokonania przez część klientów, korekt złożonych deklaracji podatkowych za 2017 rok i zapłaty zaległego podatku wraz z odsetkami. W obliczu powyższego, w okresie do 31 grudnia 2018 roku Grupa BOŚ realizowała podejście ostrożnościowe do kwestii opodatkowania podatkiem od nieruchomości w modelu wyceny farm wiatrowych dla wybranych projektów.

Ryzyko sporu prawnego klientów Banku z Energa – Obrót S.A.

W dniu 11 września 2017 roku Energa S.A. opublikowała raport bieżący nr 37/2017, w którym poinformowała o zamiarze wszczęcia postępowań sądowych, w przedmiocie ustalenia nieistnienia stosunków prawnych, powstałych wskutek zawarcia przez spółkę zależną – Energa Obrót S.A. z wytwórcami energii elektrycznej z OZE dwudziestu dwóch ramowych umów na odbiór praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii z OZE („zielonych certyfikatów”), ze względu na ukształtowanie ich treści w sposób sprzeczny z ustawą prawo zamówień publicznych („umowy CPA”). W następstwie powyższego, Zarząd Energa Obrót S.A. podjął decyzję o zaprzestaniu realizacji umów CPA i skierowaniu powództw do właściwych sądów o stwierdzenie bezwzględnej nieważności zawartych umów przeciwko kontrahentom oraz bankom – cesjonariuszom, ze względu na zawarte umowy cesji wierzytelności z umów CPA (jedno z zabezpieczeń udzielonych kredytów na realizację projektów budowy elektrowni wiatrowych).

Działania Energa – Obrót S.A. podjęte we wrześniu 2017 roku dotyczyły 8 klientów kredytowanych przez Grupę; w dwóch procesach z powództwa Energa Obrót S.A. BOŚ S.A. oraz klienci występowali jako strona pozwana, jednakże po zawarciu pomiędzy Bankiem i klientami umów cesji zwrotnych z umów CPA i wobec tego utratą interesu prawnego, Energa wycofała pozwy wobec Banku.

Aktualnie BOŚ S.A. nie występuje bezpośrednio w charakterze współpozwanego w żadnym z toczących się sporów sądowych. W związku z powyższym, Grupa BOŚ nie przewiduje, aby mogły ciążyć na nim dodatkowe koszty wynikające ze sporów prowadzonych przez klientów.

Według stanu na 30 czerwca 2019 roku, w sporach sądowych pozostawało 6 klientów, wobec których łączne zaangażowanie Grupy BOŚ wynosiło 122,7 mln PLN, stanowiąc 7,0% całkowitego zaangażowania z tytułu ekspozycji z portfela farm wiatrowych. Grupa BOŚ prowadzi szczególny monitoring sytuacji ekonomiczno-finansowej wskazanych klientów oraz status toczących się postępowań sądowych; pozostaje również w bieżącym kontakcie z Udziałowcami i Sponsorami projektów. Dotychczasowe rozstrzygnięcia w sprawach z powództwa Energa Obrót S.A. to trzy spory zakończone pozytywnie dla klientów Grupy, tj. oddaleniem powództwa Energi Obrót S.A., przy czym dwa - wyrokiem sądu powszechnego I-szej instancji, oraz jeden - wyrokiem Sądu Arbitrażowego.

Obsługa zobowiązań z tytułu udzielonych kredytów przez ww. klientów przebiega terminowo, pomimo występujących przejściowych problemów płynnościowych, związanych z częściowym zaniechaniem sprzedaży zielonych certyfikatów w okresie trwania procesów sądowych oraz koniecznością ponoszenia kosztów obsługi prawnej prowadzonych sporów. Mitygantem potencjalnego ryzyka braku generowania wystarczających strumieni pieniężnych na pokrycie rat kapitałowo-odsetkowych może być wykorzystanie środków zgromadzonych na rachunkach rezerwowych projektów, ustanawianych przez Grupę jako standardowe zabezpieczenie finansowania udzielanego w formule *project finance*. W zależności od indywidualnej strategii prowadzenia sporu przez Sponsorów, determinującej sytuację klienta i poziom generowanej gotówki, możliwe jest również uzgodnienie z klientem czasowego dostosowania warunków finansowania do bieżących przepływów generowanych przez projekt.

Ryzyko wynikające ze zniesienia obowiązku odkupu energii

Przepisy Ustawy z dnia 22 czerwca 2016 roku o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw, ograniczyły, począwszy od 1 stycznia 2018 roku, obowiązek zakupu przez sprzedawcę zobowiązanego energii wytworzonej w instalacji z OZE po cenie, ogłaszanej przez Urząd Regulacji Energetyki, wyłącznie do instalacji o mocy mniejszej niż 0,5 MW, które rozpoczęły działalność przed 1 lipca 2016 roku. Likwidacja obowiązku odkupu energii na podstawie długoterminowych umów ze sprzedawcą zobowiązanym spowodowała uzależnienie przychodów producentów OZE od warunków kontraktowych umów sprzedaży energii (PPA), które są zawierane z dotychczasowym podmiotem występującym w charakterze sprzedawcy zobowiązanego lub innymi spółkami obrotu. Ryzyko to zostało zaadresowane w modelu wyceny poszczególnych ekspozycji poprzez zaimplementowanie ścieżki cen energii czarnej prognozowanej przez Grupę w perspektywie średnio- i długoterminowej, przyjętej na podstawie aktualnych raportów renomowanych firm zewnętrznych.

Istotnym elementem jest również fakt, że rynek otworzył się na zawieranie umów PPA gwarantujących ceny co najmniej w perspektywie roku. Ceny gwarantowane w umowach są wyższe od ostrożnościowo przyjętych przez Bank ścieżek cenowych.

Uwzględniając identyfikowane ryzyka związane z finansowaniem portfela farm wiatrowych, Grupa BOŚ podejmowała działania mitygujące, prowadząc bieżący monitoring sytuacji finansowej klientów oraz zmian w otoczeniu prawno-regulacyjnym, mających wpływ na funkcjonowanie branży OZE, połączony z działaniami Grupy, ukierunkowanymi na:

- 1) stymulowanie klientów w kierunku optymalizacji kosztów operacyjnych i kosztów finansowych ponoszonych przez spółki, w tym w szczególności kosztów serwisu i utrzymania

- oraz zarządzania projektami – większość klientów wynegocjowało zmianę warunków umowy O&M uzyskując znaczne oszczędności kosztowe,
- 2) uzyskiwanie dodatkowego wsparcia dla projektów od Udziałowców/Sponsorów poprzez dokapitalizowanie spółek w formie: dopłat do kapitału, udzielenia pożyczek podporządkowanych spłacie kredytu, konwersji dotychczasowych pożyczek na kapitał, udzielenia dodatkowego poręczenia/gwarancji i/lub wydłużenia obowiązywania dotychczasowych poręczeń/gwarancji udzielonych przez Sponsorów – efektem powyższych działań jest m.in. zapewnienie możliwości uzupełniania środków na rachunkach rezerwy obsługi długu, wsparcie w terminowym regulowaniu zobowiązań handlowych, realizacja kowenantów umownych,
 - 3) wprowadzenie dodatkowych postanowień do umów kredytowych obligujących klientów do dokonania przedpłaty długu z bieżących nadwyżek środków generowanych przez projekt (cash sweep),
 - 4) wprowadzenie obowiązku bieżącej sprzedaży praw majątkowych zakumulowanych jako zapasy, celem poprawy bieżącej płynności,
 - 5) wprowadzenie dodatkowych warunków ograniczających możliwość dokonywania dystrybucji środków do Sponsorów.

Portfel farm wiatrowych:

	tys. zł	30-06-2019	31-12-2018
Należności od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu			
Należności od klientów bez przesłanki utraty wartości:			
<i>ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia nastąpił istotny wzrost ryzyka (Koszyk 2)</i>		1 375 020	1 039 500
Należności od klientów posiadające przesłanki utraty wartości (Koszyk 3), ale niewykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne		282 739	603 282
Należności od klientów posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości (Koszyk 3)		66 776	124 874
Razem należności od klientów brutto		1 724 535	1 767 656
Odpisy z tytułu utraty wartości:			
<i>Należności od klientów – Koszyk 2</i>		-52 467	-36 867
<i>Należności od klientów – Koszyk 3 niewykazujący utraty wartości</i>		-10 783	-21 378
<i>Należności od klientów – Koszyk 3 wykazujący utratę wartości</i>		-15 288	-31 876
Razem odpisy z tytułu utraty wartości		-78 538	-90 121
Razem należności od klientów – wyceniane wg zamortyzowanego kosztu netto		1 645 997	1 677 535
Należności od klientów wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy			
Wartość godziwa		44 709	53 083
Razem należności od klientów wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy		44 709	53 083
NALEŻNOŚCI OD KLIENTÓW RAZEM		1 690 706	1 730 618

Udział portfela farm wiatrowych w segmencie kredytów instytucjonalnych w wartości brutto w Grupie BOŚ na 30 czerwca 2019 roku wyniósł 19,6% co stanowi 13,6% portfela kredytów. Wartościowo portfel farm wiatrowych wyniósł wg stanu na 30 czerwca 2019 roku 1 724,5 mln zł.

Poziom pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości według stanu na 30 czerwca 2019 roku w segmencie kredytów instytucjonalnych wynosi 53,7%, w tym dla portfela farm wiatrowych 22,9%.

Do czynników, które mogą mieć wpływ na wyniki Banku w perspektywie najbliższych kwartałów należy zaliczyć:

■ **skutki ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych w CHF i innych walutach obcych**

Na dzień publikacji niniejszego raportu nie jest znana ostateczna forma rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych. Niekorzystne dla banków rozstrzygnięcia miałyby negatywny wpływ na wyniki finansowe sektora bankowego i BOŚ S.A.

■ **potencjalny wpływ zmian otoczenia prawnego na portfel kredytów walutowych, w przypadku, gdyby wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) w sprawie C-260/18 był zbieżny z opinią wydaną 15 maja 2019 roku przez Rzecznika Generalnego TSUE**

Na dzień publikacji niniejszego raportu nie jest możliwe oszacowanie potencjalnego wpływu na rynek skutków prawnych związanych z wyrokiem TSUE.

Tym samym nie jest utrwalona ścieżka prawna dotycząca rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych w walutach obcych. Zarówno sektor bankowy jak i sądy krajowe oczekują na wyrok w sprawie pytania prejudycjalnego, zadanego TSUE przez sąd polski w zakresie skutków abuzywności postanowień umownych w umowach kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej. Rozstrzygnięcie TSUE będzie miało wpływ na orzecznictwo sądów krajowych. Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego orzeczenie TSUE nie zostało wydane. Zgodnie z opinią Rzecznika Generalnego TSUE klauzula różnicy kursowej stanowi nieuczciwy warunek umowny, co może skutkować przekształceniem umowy z umowy indeksowanej do CHF w kredyt w walucie krajowej PLN oprocentowany według stawki LIBOR CHF właściwej dla waluty CHF lub unieważnieniem całej umowy. Aktualnie nie jest możliwe określenie wpływu wyroku TSUE na orzecznictwo krajowe, a co za tym idzie oszacowanie skutków ewentualnej zmiany orzecznictwa krajowego na ryzyko prawne związane z kredytami waloryzowanymi kursem waluty obcej. Bank prowadzi bieżący monitoring orzecznictwa sądowego w sprawach kredytów denominowanych do waluty obcej pod kątem kształtowania się i ewentualnych zmian linii orzeczniczych.

■ **ryzyko istotnego osłabienia kursu złotego wobec CHF i EUR**

Zdarzenie takie spowodowałoby wzrost wolumenu kredytów walutowych, co oznacza wzrost wymogu kapitałowego z tytułu tych kredytów. W przypadku trwałej znaczącej deprecjacji PLN względem walut obcych, zwłaszcza CHF, należałoby się liczyć z pogorszeniem jakości portfela walutowych kredytów hipotecznych.

■ **ryzyko wzrostu zmienności na globalnym rynku finansowym oraz obniżenie ratingu zarówno krajowego, jak i Banku**

Skutki dla Banku mogą obejmować m.in. zwiększony koszt finansowania zewnętrznego, jak również utrudnienia w dostępie do finansowania zagranicznego oraz realizacji transakcji z zakresu zarządzania ryzykiem walutowym i stopy procentowej.

■ **ryzyko utrzymywania się stóp procentowych na niskim poziomie lub kolejne obniżki stóp procentowych zarówno w PLN jak i walutach obcych**

Ewentualne dalsze obniżki stóp procentowych doprowadziłyby do zawężenia realizowanej marży odsetkowej netto i spadku wyniku odsetkowego z uwagi m.in. na ograniczenia ustawowe wysokości odsetek, brak możliwości dalszego obniżenia oprocentowania rachunków bieżących.

II. WYNIKI FINANSOWE I DZIAŁALNOŚĆ GRUPY

1. RACHUNEK WYNIKÓW GRUPY

Działalność kontynuowana	tys. zł	II kw. 2019	I kw. 2019	I półrocze 2019	I półrocze 2018	Zmiana % II kw. 2019 / I kw. 2019	Zmiana % I półr. 2019 / I półr. 2018
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze		160 117	153 862	313 979	315 079	4,1	- 0,3
Koszty z tytułu odsetek i o podobnym charakterze		- 53 370	- 51 003	- 104 373	- 132 567	4,6	- 21,3
Wynik z tytułu odsetek		106 747	102 859	209 606	182 512	3,8	14,8
Przychody z tytułu opłat i prowizji		34 336	36 253	70 589	70 199	- 5,3	0,6
Koszty z tytułu opłat i prowizji		- 9 070	- 9 286	- 18 356	- 17 928	- 2,3	2,4
Wynik z tytułu opłat i prowizji		25 266	26 967	52 233	52 271	- 6,3	- 0,1
Przychody z tytułu dywidend		84	5 447	5 531	5 846	- 98,5	- 5,4
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez wynik finansowy (w tym należności od klientów)		13 935	4 953	18 888	43 988	181,3	- 57,1
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych		290	301	591	1 644	- 3,7	- 64,1
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń		17	119	136	833	- 85,7	- 83,7
Wynik z pozycji wymiany		2 449	5 413	7 862	14 486	- 54,8	- 45,7
Pozostałe przychody operacyjne		6 475	5 355	11 830	7 750	20,9	52,6
Pozostałe koszty operacyjne		- 5 281	- 4 324	- 9 605	- 12 038	22,1	- 20,2
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości		- 31 121	- 7 944	- 39 065	- 66 418	291,8	- 41,2
Ogólne koszty administracyjne		- 84 153	- 110 880	- 195 033	- 186 893	- 24,1	4,4
Zysk brutto		34 708	28 266	62 974	43 981	22,8	43,2
Obciążenia podatkowe		- 7 673	- 11 182	- 18 855	- 9 802	- 31,4	92,4
ZYSK NETTO		27 035	17 084	44 119	34 179	58,2	29,1

W I półroczu 2019 roku Grupa BOŚ S.A. osiągnęła zysk netto w wysokości 44,1 mln zł wobec 34,2 mln zł zysku zrealizowanego w analogicznym okresie 2018 roku. Grupa BOŚ S.A. wypracowała wynik z tytułu odsetek na poziomie 209,6 mln zł, tj. wyższy o 27,1 mln zł tj. o 14,8% niż w analogicznym okresie 2018 roku.

Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze zmniejszyły się o 1,1 mln zł, tj. o 0,3%, w I półroczu 2019 roku w porównaniu do analogicznego okresu ub.r. Przychody odsetkowe z inwestycyjnych dłużnych papierów wartościowych nieprzeznaczonych do obrotu zmniejszyły się o 4,5 mln zł, tj. 6,5% a z portfela kredytowego klientów indywidualnych zmniejszyły się o 4,4 mln zł, tj. o 6,5%, przy wzroście przychodów odsetkowych od klientów instytucjonalnych

o 7,3 mln zł, tj. o 4,1%. Na spadek przychodów odsetkowych wpływ miał głównie spadek wolumenów: średni stan inwestycyjnych dłużnych papierów wartościowych zmniejszył się o 0,4 mld zł, tj. o 6,0% a wolumenu kredytów o 0,4 mld zł, tj. o 3,2%. Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania kredytów udzielonych przez Bank wzrosła w I półroczu 2019 roku (bez impairmentowej korekty odsetek). W złotych wyniosła 4,98%, wobec 4,74% w I półroczu 2018 roku a w walutach obcych wyniosła 2,54%, wobec 2,29% I półroczu 2018 roku.

	tys zł	I półrocze 2019	I półrocze 2018	Zmiana %
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze od:		313 979	315 079	- 0,3
Należności od banków i Banku Centralnego		2 347	1 890	24,2
Należności od klientów instytucjonalnych		182 962	175 706	4,1
Należności od klientów indywidualnych		63 095	67 453	- 6,5
Inwestycyjnych dłużnych papierów wartościowych nieprzeznaczonych do obrotu		65 186	69 688	- 6,5
Instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu		389	342	13,7
Transakcji zabezpieczających		-	-	x
Koszty z tytułu odsetek i o podobnym charakterze od:		104 373	132 567	- 21,3
Rachunków bankowych i depozytów od banków		547	834	- 34,4
Rachunków bankowych i depozytów klientów instytucjonalnych		23 685	28 767	- 17,7
Rachunków bankowych i depozytów klientów indywidualnych		63 127	72 149	- 12,5
Kredytów i pożyczek od banków		4	161	- 97,5
Kredytów i pożyczek od klientów		497	578	x
Środków funduszy z przeznaczeniem na kredyty (JESSICA)		120	185	- 35,1
Instrumentów finansowych - dłużne papiery własnej emisji		9 554	25 127	-62,0
Transakcji zabezpieczających		4 821	4 766	1,2
Zobowiązania leasingowe MSSF 16		1 881	-	x
Pozostałe		137	-	x
WYNIK Z TYTUŁU ODSETEK		209 606	182 512	14,8

Koszty z tytułu odsetek zmniejszyły się o 28,2 mln zł, tj. o 21,3% wobec analogicznego okresu 2018 roku. Największy wpływ na ich spadek miały niższe koszty instrumentów finansowych – dłużnych papierów własnej emisji o 15,6 mln zł, tj. o 62,0%. Koszty rachunków bankowych i depozytów klientów indywidualnych zmniejszyły się o 9,0 mln zł, tj. o 12,5%. Koszty rachunków bankowych i depozytów klientów instytucjonalnych spadły o 5,1 mln zł, tj. o 17,7%.

Spadek kosztów odsetkowych wystąpił zarówno na skutek spadku średniego salda zobowiązań wobec klientów (o 0,9 mld zł, tj. o 6,1%), jak i obniżenia oprocentowania. Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania depozytów pozyskanych przez sieć placówek Banku w I półroczu 2019 roku:

- w złotych wyniosła 1,39% wobec 1,53% w I półroczu 2018 roku,
- w walutach obcych wyniosła 0,51%, wobec 0,56% w I półroczu 2018 roku.

Wynik Grupy z tytułu opłat i prowizji zmniejszył się o 38 tys. zł, tj. o 0,1% w I półroczu 2019 roku w porównaniu do analogicznego okresu 2018 roku.

	tys. zł	I półrocze 2019	I półrocze 2018	Zmiana %
Przychody z tytułu opłat i prowizji		70 589	70 199	0,6
Opłaty z tytułu usług maklerskich		32 089	34 124	- 6,0
Opłaty za obsługę rachunków klientów, inne operacje rozliczeniowe w obrocie krajowym i zagranicznym		18 383	20 385	- 9,8
Prowizje od kredytów		17 214	13 263	29,8
Prowizje od gwarancji i akredytyw		2 716	2 196	23,7
Opłaty związane z zarządzaniem portfelem oraz pozostałe opłaty związane z zarządzaniem		186	231	- 19,5
Pozostałe opłaty		1	-	x
Koszty z tytułu opłat i prowizji		18 356	17 928	2,4
Opłaty z działalności maklerskiej, w tym:		12 004	10 891	10,2
- z działalności powierniczej		177	186	- 4,8
Opłaty z tytułu kart płatniczych		3 530	3 442	2,6
Opłaty od rachunków bieżących		622	753	- 17,4
Opłaty z tytułu świadczonych usług przez Euronet		522	510	2,4
Prowizje z tytułu należności od klientów		340	341	- 0,3
Prowizje płacone innym bankom w obrocie gotówkowym		2	205	- 99,0
Pozostałe opłaty		1 336	1 786	- 25,2
WYNIK Z TYTUŁU PROWIZJI		52 233	52 271	- 0,1

Przychody z tytułu opłat i prowizji wzrosły o 0,4 mln zł tj. 0,6%. Spadek przychodów z opłat z tytułu usług maklerskich o 2,0 mln zł, tj. 6,0% oraz spadek opłat za obsługę rachunków klientów, innych operacji rozliczeniowych w obrocie krajowym i zagranicznym o 2,0 mln zł, tj. o 9,8%, został z nadwyżką zrekompensowany wyższymi prowizjami od kredytów o 4,0 mln zł tj. 29,8% oraz wyższymi prowizjami od gwarancji i akredytyw o 0,5 mln zł, tj. o 23,7%.

Koszty z tytułu opłat i prowizji wzrosły o 0,4 mln zł, tj. o 2,4% na skutek wzrostu opłat z działalności maklerskiej o 1,1 mln zł, tj. 10,2%, przy niższych opłatach z tytułu prowizji płaconych innym bankom w obrocie gotówkowym o 0,2 mln zł, tj. 99,0% oraz opłat od rachunków bieżących 0,1 mln zł, tj. 17,4%.

Na przychody z tytułu dywidend za I półrocze 2019 roku wpływ ma dywidenda ze spółki Kemipol Sp. z o.o. w wysokości 5,4 mln zł. W I półroczu 2018 roku dywidenda wypłacona przez Kemipol Sp. z o.o. wynosiła 5,8 mln zł.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy wyniósł 18,9 mln zł wobec 44,0 mln zł w I półroczu 2018 roku. W I półroczu ubiegłego roku Kredyty i pożyczki obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy, zwiększyły tę pozycję o 16,8 mln zł, wyższy też był wynik na pochodnych instrumentach finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wynik Grupy na inwestycyjnych papierach wartościowych w I półroczu 2019 roku wyniósł 0,6 mln zł, podczas gdy w analogicznym okresie roku ubiegłego wyniósł 1,6 mln zł. Obniżenie łącznego wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych spowodowane było niższym wynikiem na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej.

Wynik z pozycji wymiany wyniósł 7,9 mln zł i był niższy o 6,6 mln zł tj. o 45,7% niż w I półroczu 2018 roku, z powodu niższego wyniku z rewaluacji rezerw.

W okresie I półrocza 2019 roku wynik odpisów z tytułu utraty wartości wyniósł -39,1 mln zł wobec -66,4 mln zł w I półroczu 2018 roku. Wpływ na korzystniejszy wynik odpisów miały niższe odpisy na należności bilansowe zarówno w pionie klientów instytucjonalnych - o 30,0 mln zł jak również w pionie klientów indywidualnych - o 7,6 mln zł.

	tys. zł	I półrocze 2019	I półrocze 2018	Zmiana %
Świadczenia pracownicze		81 063	84 821	- 4,4
Koszty administracyjne, w tym:		85 826	82 325	4,3
koszty rzeczowe		47 016	55 684	- 15,6
podatki i opłaty		2 775	2 421	14,6
składka i wpłaty na BFG		34 655	23 358	48,4
składka i wpłaty na KNF		1 283	650	97,4
składka na pokrycie kosztów działalności Rzecznika Finansowego		51	67	- 23,9
składka na rzecz Izby Domów Maklerskich		46	46	-
pozostałe		-	99	x
Amortyzacja prawa do użytkowania MSSF 16		8 826	-	x
Amortyzacja, w tym:		19 318	19 747	- 2,2
od środków trwałych		6 277	7 101	- 11,6
od wartości niematerialnych		13 041	12 646	3,1
OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE		195 033	186 893	4,4

Ogólne koszty administracyjne Grupy wzrosły o 8,1 mln zł, tj. o 4,4% wobec analogicznego okresu ub.r., na skutek wyższej składki na BFG. Cała ustalona przez BFG roczna składka na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków za 2019 rok w wysokości 29,3 mln zł obciążała wynik I półrocza 2019 roku. W analogicznym okresie ub.r. składka z tego tytułu wyniosła 14,4 mln zł. Łącznie składki na BFG wliczone w ciężar kosztów I półrocza 2019 roku wynoszą 34,7 mln złotych wobec 23,4 mln zł w analogicznym okresie ub.r.

Koszty rzeczowe w I półroczu 2019 roku w relacji do analogicznego okresu 2018 roku były niższe o 8,7 mln zł, tj. o 15,6%.

Koszty osobowe zostały obniżone o 3,8 mln zł, tj. 4,4% w relacji do I półrocza 2018 roku, głównie na skutek optymalizacji zatrudnienia. Na dzień 30 czerwca 2019 roku Bank zatrudniał (w etatach) 1 118 osób, tj. o 12,5% mniej niż na koniec I półrocza 2018 roku. Zatrudnienie w Grupie BOŚ S.A. zmniejszyło się w stosunku do stanu na koniec I półrocza ubiegłego roku o 11,2%. W tabeli poniżej przedstawiono strukturę zatrudnienia w etatach w Banku i Spółkach Zależnych.

Zatrudnienie w etatach	30-06-2019	31-12-2018	30-06-2018	Zmiana %	
				30-06-2019/ 31-12-2018	30-06-2019/ 30-06-2018
Zatrudnienie w BOŚ S.A.	1 118	1 209	1 277	-7,5	-12,5
Zatrudnienie w spółkach zależnych	246	260	259	-5,3	-5,0
ZATRUDNIENIE W GRUPIE BOŚ S.A.	1 364	1 469	1 536	-7,1	-11,2

Efektywność i bezpieczeństwo działania Grupy

Poniżej przedstawiono najważniejsze wskaźniki rentowności i efektywności działania Grupy oraz metodologię ich obliczenia:

	I półrocze 2019	2018	Zmiana p.p.
Stopa zwrotu z kapitału (ROE) ¹	3,7	3,2	0,5
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) ²	0,4	0,3	0,1
Marża odsetkowa na aktywach ogółem ³	2,3	2,0	0,3
Koszt ryzyka ⁴	-0,8	-0,9	0,1
Koszty/dochody (C/I) ⁵ przy założeniu równomiernego rozłożenia w całym roku kosztów jednorazowej składki BFG	60,7	63,5	-2,8

1) relacja zysku netto z ostatnich czterech kwartałów do średniego stanu kapitałów,

2) relacja zysku netto z ostatnich czterech kwartałów do średniego stanu aktywów,

3) relacja annualizowanego wyniku z tytułu odsetek do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu,

4) w ujęciu jednostkowym relacja wyniku odpisów z tytułu utraty wartości wraz z wyceną do wartości godziwej dla ostatnich 12 miesięcy do średniego stanu należności od klientów w tym okresie,

5) relacja sumy ogólnych kosztów administracyjnych i kosztów użytkowania do wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu opłat i prowizji, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek wyników bez wyceny należności, wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń, wyniku z pozycji wymiany, oraz wyniku z pozostałych operacji; wskaźnik obliczony przy założeniu równomiernego rozłożenia w całym roku kosztów składki BFG na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków.

Marża odsetkowa na aktywach ogółem, liczona jako relacja annualizowanego wyniku odsetkowego do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu I półrocza wyniosła 2,3% wobec poziomu 2,0% za okres 2018 roku, głównie w efekcie poprawy struktury aktywów oraz obniżenia kosztowości pasywów Grupy BOŚ S.A., a także zwiększenia przychodowości kredytów.

Wskaźnik koszty/dochody, liczony za I półrocze 2019 roku, przy założeniu równomiernego rozłożenia w całym roku kosztów składki BFG na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków, wyniósł 60,7% wobec 63,5% w roku 2018, głównie na skutek wzrostu dochodów.

Zarządzanie kapitałem w Grupie

Wyszczególnienie	30-06-2019 niebadane	31-12-2018
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	15,34	15,32
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I - bez przepisów przejściowych MSSF 9	14,74	14,65
Współczynnik kapitału Tier I	15,34	15,32
Współczynnik kapitału Tier I - bez przepisów przejściowych MSSF 9	14,74	14,65
Łączny współczynnik kapitałowy	17,92	17,95
Łączny współczynnik kapitałowy - bez przepisów przejściowych MSSF 9	17,33	17,29
Współczynnik dźwigni		
Wartość ekspozycji	19 908 514	19 439 206
Współczynnik dźwigni	10,7	10,8
Współczynnik dźwigni - bez przepisów przejściowych MSSF 9	10,2	10,3

Zgodnie z art. 92 Rozporządzenia CRR, Grupa jest zobowiązana utrzymywać łączny współczynnik kapitałowy na poziomie co najmniej 8%. Współczynnik kapitału Tier I i współczynnik kapitału podstawowego Tier I powinny wynosić odpowiednio co najmniej 6% i 4,5%.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, instytucje finansowe mają obowiązek utrzymywania dodatkowych buforów

kapitałowych dla współczynników kapitałowych. Od 1 stycznia 2019 r. bufor zabezpieczający wynosi 2,5 p.p. Bufor ryzyka systemowego obowiązuje w wysokości 3 p.p., natomiast bufor antycykliczny wynosi 0 p.p. Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie została objęta buforem innej instytucji o znaczeniu systemowym.

W dniu 29 listopada 2018 r. Komisja Nadzoru Finansowego zaleciła utrzymywanie przez Grupę funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z zabezpieczonych hipoteką walutowych kredytów i pożyczek dla gospodarstw domowych, na poziomie 0,50 p.p. ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego, o którym mowa w art. 92 ust. 1 lit. c Rozporządzenia CRR, który powinien składać się z co najmniej 75% z kapitału Tier I (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,37 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału Tier I, o którym mowa w art. 92 ust. 1 lit. b Rozporządzenia CRR) oraz co najmniej w 56% z kapitału podstawowego Tier I (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,28 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o którym mowa w art. 92 ust. 1 lit. a Rozporządzenia CRR).

W efekcie, od 1 stycznia 2019 roku zalecane przez Komisję minimalne wskaźniki kapitałowe wynoszą 11,87% dla współczynnika kapitału Tier I oraz 14,00% dla łącznego współczynnika kapitałowego TCR.

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy, zarówno z zastosowaniem rozwiązań przejściowych MSSF 9, jak i bez nich na dzień 30 czerwca 2019 roku utrzymywał się powyżej poziomów zalecanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

2. BILANS

Suma bilansowa Grupy BOŚ na dzień 30 czerwca 2019 roku wyniosła 18 479,0 mln zł i była wyższa o 1,2% w porównaniu do stanu na koniec 2018 roku.

2.1. Aktywa

2.1.1. Zmiany w strukturze aktywów

Na dzień 30 czerwca 2019 roku największy udział w aktywach, wynoszący 63,0%, stanowiły należności od klientów. Ich udział w aktywach od początku roku 2019 roku zmniejszył się o 1,7 p.p. Natomiast zwiększył się o 1,2 p.p. udział inwestycyjnych papierów wartościowych oraz o 0,4 p.p. aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

	tys. zł	30-06-2019	31-12-2018	Zmiana %
Kasa, środki w Banku Centralnym		212 505	186 736	13,8
Należności od innych banków		149 707	196 104	- 23,7
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		158 963	87 761	81,1
Inwestycyjne papiery wartościowe		5 760 744	5 476 293	5,2
Należności od klientów, w tym:		11 649 346	11 809 527	- 1,4
wyceniane wg amortyzowanego kosztu		11 559 575	11 704 874	- 1,2
wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy		89 771	104 653	- 14,2
Wartości niematerialne		113 507	120 050	- 5,5
Rzeczowe aktywa trwałe		66 593	68 396	- 2,6
Prawo do użytkowania - leasing		85 650		x
Aktywa z tytułu podatku dochodowego:		95 706	99 867	- 4,2
Inne aktywa		186 216	206 291	- 9,7
AKTYWA RAZEM		18 478 937	18 251 025	1,2

2.1.2. Należności od klientów

Należności od klientów Grupy według stanu na koniec I półrocza 2019 roku wyniosły 11 649,3 mln zł wobec 11 809,5 mln zł na koniec 2018 roku.

	tys. zł	30-06-2019	31-03-2019	31-12-2018	Zmiana %	
					30-06-2019/ 31-03-2019	30-06-2019/ 31-12-2018
Wycena wg amortyzowanego kosztu	11 556 118	11 673 609	11 699 841	-1,4	-1,6	
Należności od klientów indywidualnych	3 587 165	3 669 773	3 707 238	-2,3	-3,2	
kredyty w rachunku bieżącym	2 914	484	494	502,1	489,9	
kredyty gotówkowe	301 364	285 369	275 675	5,6	9,3	
kredyty mieszkaniowe	2 964 682	3 030 769	3 070 781	-2,2	-3,5	
kredyty i pożyczki pozostałe	318 205	353 151	360 288	-9,9	-11,7	
Należności od klientów instytucjonalnych	7 968 953	8 003 836	7 992 603	-1,0	-0,8	
kredyty obrotowe	458 639	391 687	449 806	15,9	0,9	
kredyty i pożyczki terminowe	6 999 916	6 987 066	6 773 000	0,2	3,4	
należności faktoringowe	389 477	410 934	402 760	-5,2	-3,3	
należności leasingowe	62 848	55 695	55 534	-100	-100	
skupione wierzytelności	58 073	64 122	68 791	27,2	18,6	
papiery wartościowe komercyjne	-	94 332	242 712	x	x	
Wycena wg wartości godziwej przez wynik finansowy	89 771	101 176	104 653	-11,3	-14,2	
Należności od klientów indywidualnych	2 448	2 730	3 101	-10,3	-21,1	
kredyty i pożyczki mieszkaniowe	768	832	904	-7,7	-15	
kredyty i pożyczki pozostałe	1 680	1 898	2 197	-11,5	-23,5	
Należności od klientów instytucjonalnych	87 323	98 446	101 552	-11,3	-14	
kredyty obrotowe	193	199	181	-3	6,6	
kredyty i pożyczki terminowe	87 130	98 247	101 371	-11,3	-14	
Razem	11 645 889	11 774 785	11 804 494	-1,4	-1,7	
Złożone depozyty zabezpieczające	3 457	2 776	5 023	24,5	-31,2	
Pozostałe należności	-	-	10	x	-100	
NALEŻNOŚCI OD KLIENTÓW RAZEM	11 649 346	11 777 561	11 809 527	-1,4	-1,7	

Począwszy od 2018 roku Bank wycenia kredyty w zamortyzowanym koszcie oraz wg wartości godziwej przez wynik finansowy. W I półroczu 2019 roku kwota kredytów wycenianych

w zamortyzowanym koszcie, które stanowią 99,2% kredytów ogółem, zmniejszyła się o 1,6%. Spadek salda kredytów miał miejsce zarówno w pozycji kredyty udzielone klientom indywidualnym o 3,2%, tj., o 120,1 mln zł jak i instytucjonalnym o 0,8%, tj. o 23,7 mln zł.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku udział kredytów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu udzielonych klientom instytucjonalnym w należnościach od klientów ogółem wynosi 68,4%. Natomiast kredyty udzielone klientom indywidualnym mają 30,8% udziału w należnościach od klientów ogółem. Główną ich pozycję stanowią kredyty mieszkaniowe, których wartość bilansowa wyniosła 2 964,7 mln zł na koniec I półrocza 2019 roku.

Kredyty w walutach obcych mają 53,7% udział w kredytach mieszkaniowych ogółem (54,8% na koniec 2018 roku). Udział kredytów mieszkaniowych w CHF w całym portfelu kredytowym Grupy BOŚ S.A. (netto) wyniósł 8,0% i zmniejszył się o 0,1 p.p. w relacji do stanu na koniec 2018 roku.

	tys zł	30-06-2019	31-03-2019	31-12-2018	Zmiana %	
					30-06-2019/ 31-03-2019	30-06-2019/ 31-12-2019
Kredyty i pożyczki wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		2 964 682	3 030 769	3 070 781	-2,2	-3,5
Kredyty mieszkaniowe w PLN		1 371 089	1 376 280	1 388 664	-0,4	-1,3
Kredyty mieszkaniowe w CHF		926 384	958 924	974 202	-3,4	-4,9
Kredyty mieszkaniowe w EUR		626 663	652 275	664 489	-3,9	-5,7
Kredyty mieszkaniowe w USD		40 546	43 290	43 426	-6,3	-6,6
Kredyty i pożyczki wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy		768	832	904	-7,7	-15,0
Kredyty mieszkaniowe w PLN		768	832	904	-7,7	-15,0
KREDYTY MIESZKANIOWE RAZEM		2 965 450	3 031 601	3 071 685	-2,2	-3,5

2.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone w okresie sprawozdawczym

W I półroczu 2019 roku Bank udzielił kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) na kwotę 2 172,7 mln zł, tj. o 86,8% więcej niż w analogicznym okresie 2018 roku (wg wartości kapitału w momencie udzielania kredytu). Sprzedaż klientom instytucjonalnym wzrosła o 94,3%, a klientom indywidualnym o 28,4%.

Sprzedaż kredytów proekologicznych w I półroczu 2019 roku kształtowała się na poziomie 929,3 mln zł i była o 59,9% wyższa niż w analogicznym okresie roku 2018.

	tys. zł	I półrocze 2019	I półrocze 2018	Zmiana %
Kredyty udzielone klientom instytucjonalnym w okresie I półrocza		2 000 848	1 029 534	94,3
Kredyty udzielone klientom indywidualnym w okresie I półrocza		171 868	133 881	28,4
KREDYTY UDZIELONE KLIENTOM W OKRESIE I PÓŁROCZA		2 172 716	1 163 415	86,8

2.1.4. Jakość portfela kredytowego

Na koniec I półrocza 2019 roku stan odpisów aktualizujących wyniósł 1 080,8 mln zł. Relacja odpisów aktualizujących do kredytów i pożyczek udzielonych klientom i bankom brutto (wycenianych wg zamortyzowanego kosztu i wg wartości godziwej przez wynik) na dzień 30 czerwca 2018 roku wyniosła 8,6%.

Udział kredytów i pożyczek brutto z utratą wartości w portfelu wycenianym wg zamortyzowanego kosztu wynosi 12,5% a całym portfelu wyniósł 12,9% na dzień 30 czerwca 2019 roku wobec odpowiednio 13,0% i 12,9% na koniec 2018 roku.

	tys. zł	30-06-2019	%	31-12-2018	%
Należności od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu					
Należności od klientów bez przestanki utraty wartości, w tym:		10 618 756	84,0	10 314 827	80,9
– ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia nie nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego (Koszyk 1)		8 122 912	64,3	8 291 717	65,1
– ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia nastąpił istotny wzrost ryzyka (Koszyk 2), w tym:		2 495 844	19,8	2 023 110	15,9
– farmy wiatrowe		1 375 020	10,9	1 039 500	8,2
Należności od klientów posiadające przestanki utraty wartości (Koszyk 3), ale niewykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne, w tym:		437 939	3,5	772 254	6,1
– farmy wiatrowe		282 739	2,2	603 282	4,7
Należności od klientów posiadające przestanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości (Koszyk 3), w tym:		1 580 252	12,5	1 656 193	13,0
– farmy wiatrowe		66 776	0,5	124 874	1,0
Razem należności od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu (brutto)		12 636 947	100,0	12 743 274	100,0
Odpisy z tytułu utraty wartości na:					
należności od klientów – (Koszyk 1)		- 53 237		- 59 012	
należności od klientów – (Koszyk 2), w tym:		- 133 153		- 107 416	
– farmy wiatrowe		- 52 467		- 36 867	
należności od klientów – (Koszyk 3) niewykazujące utraty wartości, w tym:		- 12 728		- 23 346	
– farmy wiatrowe		- 10 783		- 21 378	
należności od klientów – (Koszyk 3) wykazujące utratę wartości, w tym:		- 881 711		- 853 659	
– farmy wiatrowe		- 15 288		- 31 876	
Razem odpisy z tytułu utraty wartości		- 1 080 829		- 1 043 433	
Razem należności od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu (netto)		11 556 118	91,4	11 699 841	91,8
Należności od klientów wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy					
Wartość godziwa, w tym:		89 771		104 653	
– farmy wiatrowe		44 709		53 083	
Razem należności od klientów wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy		89 771		104 653	
Złożone depozyty zabezpieczające		3 457		5 023	
Pozostałe należności		-		10	
NALEŻNOŚCI OD KLIENTÓW RAZEM		11 649 346		11 809 527	

2.2. Kapitał własny i zobowiązania razem

	tys. zł	30-06-2019	31-12-2018	Zmiana %
Zobowiązania wobec Banku Centralnego oraz innych banków		551 783	571 784	- 3,5
Pochodne instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu		60 087	54 336	10,6
Pochodne instrumenty zabezpieczające		29 386	18 298	60,6
Zobowiązania wobec klientów		14 857 991	14 799 109	0,4
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych		46 590	46 590	-
Zobowiązania podporządkowane		371 535	370 672	0,2
Rezerwy		32 754	35 773	- 8,4
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego:		1 671	4 972	- 66,4
bieżące		1 034	4 497	- 77,0
odroczone		637	475	34,1
Zobowiązania z tyt. leasingu MSSF 16		87 662	-	x
Pozostałe zobowiązania		229 696	211 925	25,9
Kapitał własny		2 172 566	2 137 566	1,6
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA RAZEM		18 478 937	18 251 025	1,2

Na koniec I półrocza 2019 roku najwyższy udział w sumie bilansowej, tj. 80,4% miały zobowiązania wobec klientów. Ich udział zmniejszył się o 0,7 p.p. wobec stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku. Natomiast zwiększył się udział zobowiązań z tytułu leasingu (wdrożenie MSSF 16) oraz pochodnych instrumentów zabezpieczających odpowiednio o 0,5 p.p. oraz o 0,1 p.p.

2.3. Źródła finansowania działalności

2.3.1. Źródła finansowania działalności Grupy

	tys zł	30-06-2019	31-03-2019	31-12-2018	Zmiana %	
					30-06-2019/ 31-03-2019	30-06-2019/ 31-12-2018
Klienci indywidualni		9 084 820	8 759 603	8 825 702	3,7	2,9
– rachunki bieżące/rozliczeniowe		3 990 386	3 979 858	3 983 914	0,3	0,2
– lokaty terminowe		5 094 434	4 779 745	4 841 788	6,6	5,2
Klienci instytucjonalni		4 800 990	5 056 800	4 942 446	-5,1	-2,9
– rachunki bieżące/rozliczeniowe		2 783 549	3 491 122	3 081 552	-20,3	-9,7
– lokaty terminowe		2 017 441	1 565 678	1 860 894	28,9	8,4
Pozostali klienci		139 325	146 473	92 448	-4,9	50,7
Kredyty i pożyczki otrzymane od Międzynarodowych Instytucji Finansowych		778 072	868 418	881 593	-10,4	-11,7
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty		54 784	54 163	56 920	1,1	-3,8
ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW		14 857 991	14 885 457	14 799 109	-0,2	0,4

Główne źródło finansowania działalności Grupy BOŚ S.A. i Banku, stanowią zobowiązania wobec klientów, w tym:

- środki depozytowe pozyskiwane przez sieć placówek Banku,
- kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych,
- środki pozyskane od obcych donatorów na działalność kredytową w formie bezpośrednich linii, dopłat do oprocentowania lub dopłat do kapitału (Narodowy Fundusz Ochrony

Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, JESSICA – Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich).

Zobowiązania Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wobec klientów według stanu na 30 czerwca 2019 roku wyniosły 14 858,0 mln zł były wyższe o 0,4% w porównaniu do stanu na koniec 2018 roku.

Zobowiązania wobec klientów indywidualnych wzrosły o 259,1 mln zł tj. o 2,9% wobec stanu na koniec 2018 roku. Zmniejszyły się natomiast zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych. Spadek wyniósł 141,5 mln zł, tj. 2,9%.

2.3.2. Informacje o zaciągniętych kredytach, umowach pożyczek, poręczeniach i gwarancji, nie dotyczących działalności operacyjnej Grupy

W I półroczu 2019 roku Grupa BOŚ nie zaciągnęła kredytów, umów pożyczek, poręczeniach i gwarancji, nie dotyczących działalności operacyjnej.

2.4. Aktywa i zobowiązania warunkowe

tys zł	30-06-2019 niebadane	31-12-2018	Zmiana %
Zobowiązania warunkowe:	2 304 166	1 806 671	27,5
Finansowe, w tym:	1 945 602	1 477 738	31,7
<i>otwarte linie kredytowe w tym:</i>	1 913 001	1 461 556	30,9
<i>odwołalne</i>	1 650 904	1 206 274	36,9
<i>nieodwołalne</i>	262 097	255 282	2,7
<i>otwarte akredytywy importowe</i>	13 849	14 065	-1,5
<i>promesy udzielenia kredytu w tym:</i>	18 752	2 117	785,8
<i>nieodwołalne</i>	18 752	2 117	785,8
Gwarancyjne, w tym:	328 138	328 933	-0,2
<i>poręczenia i gwarancje spłaty kredytu</i>	14 453	14 833	-2,6
<i>gwarancje właściwego wykonania kontraktu</i>	313 685	-	x
<i>gwarancja dla spółki zależnej</i>	-	314 100	x
Papiery wartościowe do otrzymania	30 426	-	x
Aktywa warunkowe:	661 881	611 322	8,3
Finansowe, w tym:	191 340	193 500	-1,1
<i>otwarte linie kredytowe</i>	191 340	193 500	-1,1
Gwarancyjne	457 839	405 854	12,8
Inne	12 702	11 968	6,1
AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE RAZEM	2 966 047	2 417 993	22,7

Zobowiązania warunkowe Grupy ogółem na dzień 30 czerwca 2019 roku wyniosły 2 304,2 mln zł, w tym zobowiązania finansowe Grupy wyniosły 1 945,6 mln zł. Wg stanu na 30 czerwca 2019 roku w zobowiązaniach pozabilansowych Banku ogółem, stan czynnych gwarancji i poręczeń ogółem wyniósł 328,1 tys. zł, tj. 14,0% zobowiązań pozabilansowych ogółem, z czego:

- najwyższe gwarancje zostały udzielone na kwoty 48,4 mln zł oraz 42,1 mln zł,
- 76,7% (wartościowo) czynnych gwarancji dotyczy krajowej gwarancji zwrotu zaliczki, krajowej gwarancji zapłaty oraz krajowej gwarancji dobrego wykonania umowy.

W I półroczu 2019 roku Bank udzielił 53 gwarancji i poręczeń na ogólną kwotę 34,4 mln zł (dane za 2018 rok to 142 udzielonych gwarancji i poręczeń na kwotę 172,2 mln zł). Ponad 56% wartości gwarancji udzielonych w 2019 roku dotyczy dobrego wykonania umowy.

3. RÓŻNICA POMIĘDZY PROGNOZAMI A ZREALIZOWANYMI WYNIKAMI

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie publikowała prognoz wyników finansowych.

4. STRATEGIA ROZWOJU GRUPY

W dniu 28 listopada 2018 roku Rada Nadzorcza Banku Ochrony Środowiska S.A. zatwierdziła aktualizację Ramowej Strategii Rozwoju BOŚ S.A. na okres 2018–2021. Punktem wyjścia do modyfikacji Strategii były aktualne uwarunkowania rynkowe i makroekonomiczne, a także uwarunkowania wynikające z zaakceptowanego przez Komisję Nadzoru Finansowego zaktualizowanego Programu Postępowania Naprawczego.

Po zatwierdzeniu, rozpoczęto prace związane z komunikacją oraz operacjonalizacją Strategii. Opracowane zostały założenia przedsięwzięć strategicznych do realizacji w ramach zdefiniowanych 10 Programów Strategicznych. W II kwartale uruchomiono szereg działań strategicznych związanych z ekologiczną misją Banku, a kolejne są w trakcie definiowania. W pierwszej połowie 2019 roku realizowano kluczowe projekty strategiczne dotyczące między innymi wdrożenia nowego procesu kredytowego. Prowadzone były prace zmierzające do zwiększenia roli elektronicznych kanałów dystrybucji i dostosowania tradycyjnych kanałów dystrybucji do obecnych wyzwań rynkowych i oczekiwań docelowych segmentów klientów, m.in. elektroniczna platforma ekologiczna, czy przebudowa strony www. Finalizowane są prace mające na celu wdrożenie nowej bankowości internetowej, mobilnej i dostosowania systemów Banku do wymogów Dyrektywy PSD2.

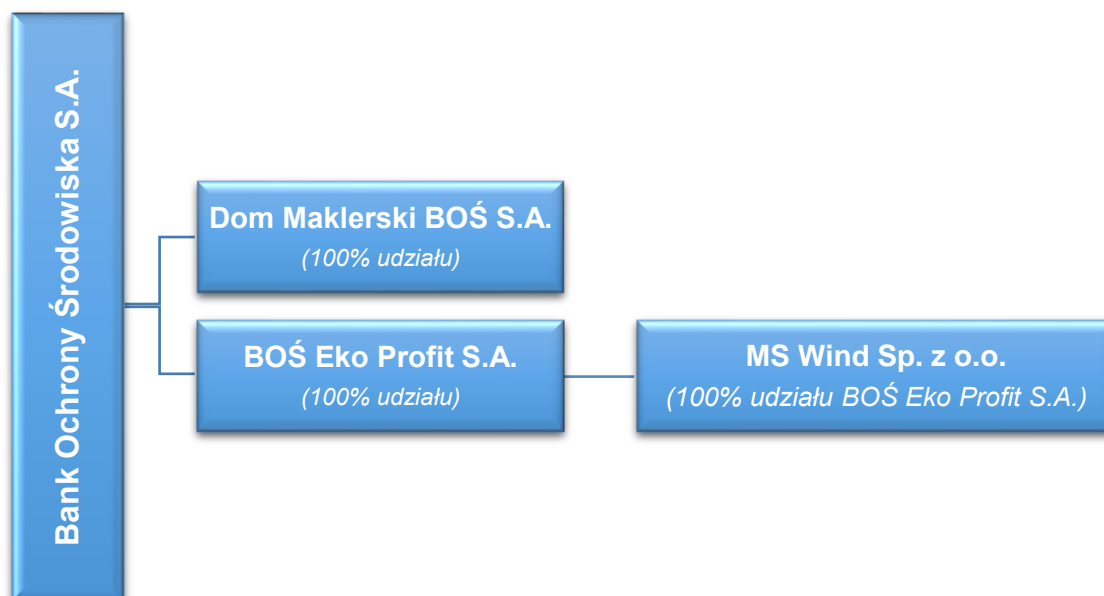
Zrealizowane zostały przedsięwzięcia o charakterze efektywnościowym, m.in. wdrożona została nowa wersja systemu odpowiedzialnego za wysyłkę danych (ARS) do Systemu Teleinformatycznego Izby Rozliczeniowej (STIR), stanowiącą główną część mechanizmu raportowania do STIR, oraz dostosowano zakres i sposób pobierania stawek rynkowych na potrzeby budowy krzywych (służących do wyceny instrumentów finansowych), by bazowały na danych rynkowych nie wymagających dodatkowych opłat w ramach platformy Reuters. Prowadzone były działania mające na celu zbudowanie wiedzy i postaw ekologicznych, wzmacnianie prospołecznego zaangażowania pracowników i ograniczanie negatywnego wpływu Banku na środowisko. Zgodnie z wyznaczonymi kierunkami strategicznymi, Bank przeprowadzał działania związane z ideą klientocentryzmu, w szczególności gromadzenia i wykorzystania głosu klienta, co przełoży się na wdrożenie pro-klienckiej kultury pracy i narzędzi zapewniających poprawę doświadczeń Klientów w relacji z Bankiem.

5. ORGANIZACJA GRUPY KAPITAŁOWEJ

I. Organizacja Grupy Kapitałowej

Struktura Grupy Kapitałowej

W 2018 roku Grupa Kapitałowa Banku Ochrony Środowiska S.A. zrealizowała cel związany z optymalizacją struktury, redukując liczbę podmiotów wchodzących w skład Grupy poprzez połączenie spółek BOŚ Eko Profit S.A. z BOŚ Capital sp. z o.o.

Rodzaj prowadzonej działalności przez Spółki zależne BOŚ S.A.:

Dom Maklerski BOŚ S.A. – usługi maklerskie, działalność na rynku kapitałowym

BOŚ Eko Profit S.A. – działalność leasingowa oraz działalność finansowa i doradcza, uzupełniająca ofertę usługową Banku

MS Wind sp. z o. o. – realizacja projektu farm wiatrowych

Inwestycje kapitałowe

W I półroczu 2019 roku:

- w dniu 5 lutego 2019 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie objęcia akcji spółki Polskie Domy Drewniane S.A. Spółka została zawiązana aktem notarialnym w dniu 5 marca 2019 roku przez Bank oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Bank obejmie 1% akcji w kapitale zakładowym Spółki, to jest 500 akcji imiennych o wartości nominalnej 1.000 PLN każda – łącznie 500 tys. zł. Bank dokonał wpłaty na akcje ale Spółka nie została jeszcze zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym.
- w dniu 21 marca 2019 roku Zarząd spółki BOŚ Eko Profit S.A. wystąpił do Banku jako jedyne akcjonariusza z wnioskiem o dokapitalizowanie kwotą 25 mln zł poprzez podwyższenie kapitału zakładowego Spółki. Dnia 29 marca 2019 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne

Zgromadzenie Spółki, które podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki w drodze emisji nowych akcji oraz ich objęciu w wyniku subskrypcji zamkniętej skierowanej do Banku jako jedynego akcjonariusza. Bank dokonał wpłaty na akcje ale podwyższenie kapitału nie zostało jeszcze zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym.

6. PODSTAWOWE PRODUKTY, USŁUGI I SFERY DZIAŁALNOŚCI GRUPY

6.1. Produkty bankowe

Bank posiada w swojej ofercie produkty (depozytowe, kredytowe, rozliczeniowe) oferowane wszystkim grupom klientów, jak również produkty skierowane bezpośrednio do wybranych grup klientów BOŚ S.A.

Warunki i zasady współpracy z poszczególnymi grupami klientów są dostosowywane przez Bank do zmieniających się warunków rynkowych oraz potrzeb adresatów oferty Banku, przy jednoczesnym uwzględnieniu celu w postaci ciągłego podnoszenia efektywności obsługi klientów.

6.2. Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek

	tys.	30-06-2019	31-12-2018	Zmiana %
BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.				
Liczba klientów		245,5	247,2	-0,7
Liczba klientów indywidualnych ¹		225,6	226,9	-0,6
Liczba klientów instytucjonalnych ¹		19,9	20,3	-2,0
Liczba klientów korzystających z kanałów elektronicznych		125,3	125,3	0,0
Liczba rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych ²		247,7	249,8	-0,8
Karty płatnicze i kredytowe razem		87,9	92,3	-4,8
Liczba placówek (w szt.)		56	57	-1,8
DOM MAKLERSKI BOŚ S.A.				
Liczba rachunków inwestycyjnych		102,3	101,1	1,2
w tym liczba rachunków internetowych		98,4	96,7	1,8
Liczba placówek (w szt.)		11	13	-15,4

1) w związku ze zmianą klasyfikacji klientów, dane za 2018 doprowadzono do porównywalności

2) łącznie z rachunkami oszczędnościowymi

Na koniec I półrocza 2019 roku działalność operacyjną prowadziło łącznie 56 Oddziałów. Ich liczba w okresie ostatniego półrocza zmniejszyła się o 1. Bank świadczy usługi także za pomocą platformy internetowej (www.bosbank.pl).

W Domu Maklerskim BOŚ S.A. funkcjonowało 11 placówek według stanu na 30 czerwca 2019 roku, liczba placówek zmniejszyła się o 2. Dom Maklerski BOŚ S.A. świadczy także usługi za pośrednictwem platformy internetowej (www.bossa.pl).

6.3. Działalność bankowa

Struktura segmentowa kredytów proekologicznych (wg wartości kapitału)

tys zł	30-06-2019	31-03-2019	31-12-2018	Zmiana %	
				30-06-19 vs. 31-03-18	30-06-19 vs. 31-12-18
Kredyty proekologiczne udzielone klientom instytucjonalnym	4 139 058	4 207 753	4 238 425	-1,6	-2,3
Kredyty proekologiczne udzielone klientom indywidualnym	216 651	187 157	177 980	15,8	21,7
KREDYTY PROEKOLOGICZNE	4 355 709	4 394 910	4 416 405	-0,9	-1,4

BOŚ S.A. rozwijał działalność na rynku finansowania projektów proekologicznych. Saldo kredytów proekologicznych na dzień 30 czerwca 2019 roku wynosiło 4 355,7 mln zł. Udział w portfelu kredytowym kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska oraz wspierające zrównoważony rozwój stanowi 34,89% salda kredytów ogółem w Banku (na koniec I półrocza 2018 roku wynosił 36,1%).

Rozwój współpracy z Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W I półroczu 2019 roku współpraca z głównym akcjonariuszem Banku – NFOŚiGW, skupiała się na obsłudze operacyjnej programów priorytetowych wdrożonych w Banku w latach ubiegłych, głównie programu Prosument II oraz na realizacji współpracy wykorzystującej synergię podmiotów Grupy Kapitałowej BOŚ, polegającej na przygotowaniu finansowania projektów proekologicznych, które ubiegają się lub uzyskały bezpośrednie wsparcie NFOŚiGW w ramach programów pomocowych, unijnych i/lub krajowych.

Działania Banku skoncentrowano przede wszystkim na przedsiębiorstwach branży ciepłowniczej, które zobligowane są przepisami prawa do spełnienia unijnej definicji „efektywnego systemu ciepłowniczego”. Przedsięwzięcia tego rodzaju finansowane są obecnie przez NFOŚiGW w ramach POIiŚ 2014-2020 (Działania: 1.1 – Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych; 1.2 – Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach; 1.5 – Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu; 1.6 – Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe) oraz w ramach krajowych programów wsparcia projektów POIiŚ, a także pilotażowego programu „Ciepłownictwo powiatowe”. Innym, ważnym kierunkiem finansowania są projekty wpisujące się nowe programy NFOŚiGW: „Energia Plus” i planowany do wdrożenia w niedługim czasie program „Samowystarczalność energetyczna”.

Kompleksowa oferta Banku i BOŚ EkoProfit, uzupełniona ofertą pomocy technicznej, jest unikalnym rozwiązaniem, które stanowi element przewagi konkurencyjnej Banku.

W ramach współpracy z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska finansowane były przede wszystkim projekty z zakresu odnawialnych źródeł energii – głównie fotowoltaika i pompy ciepła (57,2% wolumenu udzielonych kredytów) oraz efektywności energetycznej – głównie termomodernizacja budynków i wymiana źródeł ciepła (36,3% kwoty zawartych umów).

Pion Klientów Instytucjonalnych

BOŚ S.A. posiada szeroką ofertę produktów rozliczeniowych, depozytowych i kredytowych w oparciu o którą, dla każdego klienta, może być budowana indywidualna oferta dostosowana do konkretnych potrzeb. W zakresie oferty rozliczeniowej Bank posiada standardowe rachunki bieżące, pełniące funkcje rozliczeniowe i służące do gromadzenia środków pieniężnych oraz przeprowadzania rozliczeń krajowych i zagranicznych.

Rachunki dla Klientów segmentu korporacji i MSP mogą być prowadzone w walutach: PLN, USD, EUR, GBP, CHF, SEK, HUF, RUB, CZK, NOK oraz DKK. W ramach oferty Bank umożliwia skorzystanie z pakietów usług rozliczeniowych w formule modułowej. Oferowane są trzy warianty Kont Wyjątkowych Biznes dopasowane do poziomu transakcyjności Klienta wzbogacone o moduły: rozliczeniowy oraz FX, dostępne opcjonalnie w zależności od profilu biznesowego Klienta.

Rachunki dla Klientów segmentu mikroprzedsiębiorstw, wspólnot mieszkaniowych i organizacji pozarządowych mogą być prowadzone w walutach: PLN, USD, EUR, GBP, CHF, SEK. W ramach oferty Bank umożliwia skorzystanie z dodatkowych usług rozliczeniowych. Mikroprzedsiębiorstwom oferowane są – Konta Elastyczne, a wspólnotom mieszkaniowym – Konta Wspólnota – uwzględniające sezonowy charakter działalności biznesowej lub dopasowane do poziomu transakcyjności Klienta.

W obszarze produktów rozliczeniowych i bankowości elektronicznej w I półroczu 2019 roku:

- wdrożono proces pozyskiwania i przekazywania do doradców danych klientów zainteresowanych nawiązaniem współpracy z BOŚ,
- kontynuowano prace dostosowujące Bank do przepisów z dnia 10 maja 2018 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (zwanej dalej 'Ustawą'), implementującej wymogi Dyrektywy PSD2,
- prowadzono prace dostosowujące Bank do przepisów zmienionej ustawy Ordynacja podatkowa w zakresie przekazywania danych Klientów instytucjonalnych, ich rachunków i transakcji do Systemu Teleinformatycznego Izby Rozliczeniowej

W zakresie produktów kredytowych w I półroczu 2019 roku:

- Bank kontynuował działania mające na celu optymalizację i automatyzację procesu kredytowego na różnych jego etapach: pozyskiwanie klienta, ocena wniosku kredytowego, podejmowanie decyzji kredytowej, uruchomienie środków czy monitorowanie i administrowanie kredytem. Projekt obejmuje między innymi wdrożenie narzędzia wspierającego proces oceny oraz rozwój systemów ratingowych z uwzględnieniem specyfiki produktów proekologicznych,
- Bank rozpoczął proces uatrakcyjniania warunków produktów kredytowych dla mikroprzedsiębiorstw. Wprowadzono zmiany mające na celu zwiększenie dostępności oraz atrakcyjności produktu dla jednoosobowej działalności „Kredyt dla Firm”, w szczególności:
 - zwiększono kwotę kredytu do 500 tys. zł,
 - zmodyfikowano katalog zabezpieczeń: dla kwot kredytu powyżej 100 tys. zł zastosowano gwarancję COSME jako formę zabezpieczenia,
 - ograniczono ilość wymaganej dokumentacji,
 - wprowadzono specjalną ofertę promocyjną z obniżonym oprocentowaniem.

Jednocześnie wprowadzono modyfikacje procesu udzielania kredytów dla mikroprzedsiębiorstw w celu jego optymalizacji.

W I kwartale 2019 roku Bank wprowadził promocyjną ofertę „Wspólnota z premią” polegającą na zastosowaniu promocyjnych cen w przypadku wnioskowania przez klienta o kredyt inwestycyjny oraz o kredyt z premią BGK.

W zakresie produktów dla klientów segmentu korpo/MSP dokonano modyfikacji parametrów kredytu inwestycyjnego:

- obniżono poziom wymaganego wkładu własnego dla projektów realizowanych w systemie aukcyjnym lub FIT/FIP z dotacją unijną,
- wydłużono okres spłaty dla kredytów spłacanych z oszczędności.

Jednostki samorządu terytorialnego

Bank współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego. Prowadzi kompleksową obsługę bankową ich budżetów, umożliwiającą efektywne zarządzanie środkami pieniężnymi. Obsługa jednostek samorządu terytorialnego jest prowadzona w trybie Ustawy Prawo zamówień publicznych.

Bank oferuje klientom segmentu finansów publicznych wszystkie standardowe produkty depozytowe i kredytowe pozostające w ofercie. Szczególny zakres oferty BOŚ S.A. stanowią produkty służące finansowaniu projektów proekologicznych (kredyty preferencyjne i komercyjne), a także kredyty z linii banków zagranicznych przeznaczone na finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i inwestycji infrastrukturalnych, jak również Europejska Oferta, która jest pakietem produktów skierowanych do przedsiębiorców, samorządów i spółek komunalnych.

Pion Klientów Indywidualnych

Pion klientów Indywidualnych Banku obejmuje przede wszystkim ofertę skierowaną do osób fizycznych. Oferta BOŚ S.A. dla Klientów Indywidualnych, najliczniejszej grupy klientów Banku, jest kompleksowa i obejmuje wszystkie podstawowe produkty i usługi dostępne na polskim rynku bankowym (rachunki bankowe, produkty rozliczeniowe, karty płatnicze, usługi i produkty w zakresie lokowania nadwyżek pieniężnych, usługi bankowości elektronicznej i produkty kredytowe) oraz szeroki wybór produktów proekologicznych służących finansowaniu rozwiązań proekologicznych, a także obsługę klientów VIP przez wyspecjalizowanych Doradców.

W I półroczu 2019 roku do oferty kartowej została wprowadzona usługa Mastercard Automatic Billing Updater, dedykowana Klientom korzystającym z automatycznych płatności cyklicznych tj. subskrypcje, raty lub płatności za media. Wdrożono usługę 3D Secure, oraz usługę Cash back, (możliwość wypłaty gotówki podczas dokonywania transakcji zakupów) dla kart debetowych. Obecnie kontynuowane są prace nad wprowadzeniem usług dla kart kredytowych. Prowadzono także prace nad uruchomieniem nowego systemu do monitoringu transakcji (PRM), pozwalającego na weryfikację autoryzacji w czasie rzeczywistym (Real Time) oraz umożliwiającego ustawianie dodatkowych alertów autoryzacji.

Bank rozwijał ofertę funduszy inwestycyjnych otwartych w celu dywersyfikacji dostępnych dla klienta rozwiązań, dopasowanych do potrzeb inwestycyjnych oraz akceptowalnego dla Klienta profilu ryzyka inwestycyjnego. Klienci Banku mogli korzystać z ponad 300 funduszy inwestycyjnych otwartych. Realizowany był również cel biznesowy Banku w zakresie zwiększenia uproduktowania klientów oraz wzrostu przychodów ze sprzedaży w segmencie detalicznym.

Zobowiązania wobec klientów indywidualnych

Działania podejmowane przez Bank w I półroczu 2019 roku w zakresie produktów depozytowych dla klientów indywidualnych były nastawione na:

- budowanie trwałych relacji z Klientem poprzez promowanie klientów aktywnie korzystających z ROR jako fundamentu relacji Klient - Bank,
- dbałość o optymalizację kosztowości portfela depozytowego i bieżące dopasowanie do zmieniającego się otoczenia rynkowego,
- utrzymanie salda depozytów zgodnie z potrzebami płynnościowymi Banku.

Najistotniejszymi produktami depozytowymi dla klientów indywidualnych pod względem budowy salda były:

- rachunki bieżące, w tym konta osobiste z podstawowym EKOkontem bez Kosztów oraz konta oszczędnościowe z EKOkontem Oszczędnościowym w PLN,
- lokaty promocyjne: e-lokata na Plusie, EKOkolat Rzetelna, EKOkolata Na Dobry Początek, EKOkolata Zyskowna, EKOkolata Rentowna EKOkolata Plus, EKOkolata na Lata i EKOkolata 5 na 5,
- lokata walutowa: EKOkolata z Frankiem w CHF.

Działalność Banku w obszarze rachunków:

- oszczędnościowo-rozliczeniowych – koncentrowała się na utrzymaniu przejrzystej oferty poprzez pozostawienie w ofercie rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych: EKOkonta bez Kosztów, EKOkonta VIP EKOkonta PRP oraz EKOkonta oszczędnościowego w trzech wariantach dostosowanych do potrzeb Klienta i zachęcających go do aktywnego korzystania z ROR i systematycznego odkładania nawet niewielkich kwot na koncie oszczędnościowym. EKOkonto oszczędnościowe dostępne jest w PLN oraz EUR i CHF. W I kwartale 2019 roku Bank prowadził promocję rachunków dla osób otrzymujących świadczenia z programu Rodzina 500+,
- bieżących – rozpoczęto proces wzbogacania oferty rachunków bankowych usługami niebankowymi, wpływającymi na atrakcyjność.

Produkty ubezpieczeniowe

Bank rozwija działalność w zakresie produktów ubezpieczeniowych. W I półroczu 2019 roku oferował ubezpieczenia przedmiotu kredytowania dla klientów BOŚ S.A., ubezpieczenie życia dla kredytobiorców, ubezpieczenie na wypadek utraty pracy oraz pakiety ubezpieczeń do kart płatniczych. BOŚ S.A. pełni rolę agenta towarzystw ubezpieczeniowych.

Produkty kredytowe – Klienci indywidualni

Najistotniejsze produkty kredytowe dla klientów indywidualnych to:

- kredyty proekologiczne,
- pożyczka gotówkowa,
- karty kredytowe,

- ekologiczny kredyt hipoteczny,
- kredyt giełdowy.

Bank wspiera proekologiczne rozwiązania m.in. poprzez udzielanie kredytów hipotecznych na budowę prefabrykowanych domów w konstrukcji szkieletowej. W czerwcu 2019 roku została wprowadzona promocja ekologicznego kredytu hipotecznego pod nazwą EKO Dom+. Promocja jest częścią kampanii społecznej DOM BEZ RACHUNKÓW, której nasz Bank jest Uczestnikiem.

Celem kampanii „Dom bez rachunków” jest promocja budowy budynków jednorodzinnych o wysokim standardzie energetycznym, wyposażonych w pompę ciepła, fotowoltaikę oraz rekuperację. Dynamiczny rozwój systemów fotowoltaicznych oraz pomp ciepła pozwalają obecnie projektować i budować budynki spełniające wszystkie oczekiwania przyszłych mieszkańców w zakresie komfortu, ekonomii i ekologii.

W maju zostały wprowadzone bardzo atrakcyjne promocje produktów kredytowych finansujących prosumenckie instalacje fotowoltaiczne działające na rzecz gospodarstw domowych: „Energia ze Słońca” i „Pożyczka na Fotowoltaikę”.

Bank konsekwentnie realizuje też kolejne inicjatywy wspierające realizację rządowego Programu Czyste Powietrze. W dniu 5 czerwca 2019 roku została podpisana umowa z PGNiG Obrót Detaliczny dotycząca współpracy w zakresie promocji produktów i usług wspierających m.in. wymianę systemów ogrzewania i realizację projektów termomodernizacyjnych. Klienci PGNiG Obrót Detaliczny będą mogli skorzystać w BOŚ Banku z dedykowanej pożyczki „Pełnym oddechem”.

W I półroczu 2019 roku podjęte zostały następujące działania produktowe w zakresie pożyczek gotówkowych:

- wspierające sprzedaż Ekopożyczki poprzez wprowadzenie promocji „Pożyczka rozkwitająca” z atrakcyjną ofertą cenową,
- wspierające oraz promujące ofertę „Przejrzystej pożyczki”, dzięki której Klienci mogą zadbać o czystsza atmosferę wokół siebie poprzez prace termomodernizacyjne i wymianę urządzeń grzewczych na bardziej ekologiczne.

W marcu 2019 roku została podwyższona maksymalna dostępna kwota pożyczki gotówkowej, co znacznie zwiększyło atrakcyjność produktu na rynku.

W celu wspierania sprzedaży oraz budowania długotrwałych relacji z klientami Bank wprowadził ofertę pre-kalkulowaną.

6.4. Działalność maklerska

I półrocze 2019 roku charakteryzowało się dalszym spadkiem obrotów na rynku akcji GPW oraz dominacją w strukturze obrotów inwestorów zagranicznych, co skutkowało znaczącym umocnieniem pozycji rynkowej zdalnych członków giełdy. Utrzymująca się na rekordowo niskim poziomie aktywność inwestycyjna krajowych inwestorów indywidualnych negatywnie wpłynęła na wielkość zrealizowanych obrotów przez Klientów Domu Maklerskiego BOŚ S.A. W rezultacie w transakcjach sesyjnych na rynku akcji oraz kontraktów terminowych obroty zrealizowane przez Dom Maklerski BOŚ S.A. obniżyły się o blisko 20%.

Udział rynkowy Domu Maklerskiego BOŚ S.A. na rynku akcji GPW w I półroczu 2019 roku w transakcjach sesyjnych wyniósł 3,49%. Na rynku kontraktów terminowych DM BOŚ pozostał liderem rynku z udziałem na poziomie 21,94%. Dom Maklerski BOŚ S.A. w I półroczu 2019 roku był również wiceliderem rynku NewConnect z udziałem na poziomie 15,96%.

Dom Maklerski BOŚ S.A. był liderem wśród podmiotów wprowadzających emitentów na rynek główny GPW. Na 4 debiuty, jakie miały miejsce w tym okresie na GPW, w przypadku 2 debiutujących spółek pełnił rolę oferującego. Dom Maklerski BOŚ S.A. wprowadziła w tym okresie na rynek regulowany GPW spółki: DataWalk SA i XTPL SA. DM BOS wprowadził na GPW także Beta ETF Wig20TR – pierwszy polski ETF, dla którego DM pełni także rolę animatora. DM BOŚ był również oferującym akcje Carbon Studio SA, uczestniczył w konsorcjach dystrybucyjnych przy emisjach akcji spółek BoomBit SA oraz CI Games SA, a także przy emisjach obligacji spółek: Echo Investment SA, Ghelamco Invest Sp. z o.o., PCC Rokita SA.

Silna pozycja rynkowa oraz wysoka jakość świadczonych usług po raz kolejny przyczyniły się do otrzymania przez Dom Maklerski BOŚ S.A. nagród branżowych. W I półroczu 2019 roku Spółka została uhonorowana nagrodą GPW w kategorii „Lider rynku instrumentów pochodnych” za najwyższą aktywność na rynku kontraktów terminowych w 2018 roku oraz statuetką Platynowy Megawat – nagrodą przyznaną przez TGE za największą aktywność na rynkach gazu wśród domów maklerskich w roku 2018. Dom Maklerski BOŚ S.A. otrzymał również tytuł Finansowa Marka Roku za oferowanie usług i produktów najwyższej jakości na rynku inwestycyjnym, a także tytuł Herosa Rynku Kapitałowego – nagrodę przyznaną przez Stowarzyszenie Inwestorów Indywidualnych w kategorii Edukator Giełdowy, który poprzez swoją działalność w sposób szczególny przyczynia się do edukacji giełdowych inwestorów indywidualnych.

6.5. Inicjatywa JESSICA

Bank kontynuował swoją działalność w ramach Inicjatywy JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas), pełniąc rolę Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) dla województwa zachodniopomorskiego (poza Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym), pomorskiego (poza Gdańskiem, Gdynią, Sopotem i Słupskiem) i śląskiego.

Inicjatywa Jessica II

Bank udostępnia preferencyjne finansowanie na realizację projektów miejskich na obszarze województwa zachodniopomorskiego w oparciu o rewolwing środków pochodzących z Inicjatywy Jessica. Dzięki pożyczce Jessica możliwa była realizacja kolejnych trzech projektów rewitalizacyjnych.

6.6. Program JEREMIE

W roku 2019 Bank kontynuował działalność w ramach Inicjatywy JEREMIE jako Pośrednik Finansowy. Ze względu na wyczerpanie dostępnych środków aktywność BOŚ skupiała się na monitorowaniu prawidłowości realizacji inwestycji i wydatkowania środków pożyczki przez beneficjentów oraz na raportowaniu stanu rachunków do Podmiotu Wdrażającego.

6.7. Współpraca z zagranicznymi instytucjami finansowymi w BOŚ S.A.

Bank kontynuował współpracę z międzynarodowymi instytucjami finansowymi, w tym z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI), który należy do jednych z kredytodawców Banku.

Pożyczkodawca	Kwota pożyczki	Kwota do wykorzystania	Waluta	Data zawarcia umowy	Data spłaty kapitału
European Investment Bank, Luksemburg	50000	0	EUR*	12.11.2007	15.06.2020
Council of Europe Development Bank, Paryż	50 000	0	EUR*	17.03.2008	I transza 25-04-2023 II i III transza 25-10-2023
European Investment Bank, Luksemburg	75000	0	EUR	3-12-2009	I, II i III transza 15-06-2021
Council of Europe Development Bank, Paryż	50 000	0	EUR	8-03-2010	I transza 22-04-2025 II transza 9-07-2021 III transza 15-12-2021
European Investment Bank, Luksemburg	75000	0	EUR	8-02-2012	I transza 15-06-2020 II transza 15-03-2021 III transza 15-12-2021
Council of Europe Development Bank, Paryż	75 000	0	EUR	26-03-2012	I transza 26-07-2021 II transza 21-10-2022 III transza 1-12-2023
European Investment Bank, Luksemburg	75000	0	EUR	05-03-2015	I transza 15-06-2023 II transza 15-12-2023
European Investment Bank, Luksemburg	75 000	45 000	EUR	13-06-2017	I transza 15-12-2028
RAZEM EUR	525 000				

6.8. Główne inwestycje

W I półroczu 2019 roku realizowanych zostało 20 projektów, tym 13 projektów inwestycyjnych w obszarze wartości niematerialnych i prawnych, które wynikają z inicjatyw o charakterze biznesowym, usprawniającym lub rozwojowym, jak również z konieczności dostosowania Banku do wymogów prawnych i/lub regulacyjnych instytucji nadzorczych.

Wśród realizowanych projektów o charakterze prawno-regulacyjnym najistotniejsze to projekty dostosowujące Bank do obowiązujących wymogów formalnych:

- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniającej dyrektywę 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylającej dyrektywę 2007/64/WE wraz z jej szczegółowymi wytycznymi określonymi w dokumentach RTS, zgodnie z jej transpozycją na implementacyjne regulacje polskie.
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)
- Ustawy z dnia 5 lipca 2018 r o zmianie ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (zwanej dalej „Ustawą”), dotyczących raportowania do STIR danych z systemów Banku w zakresie klientów, rachunków i transakcji, obsługi żądań Szefa KAS dotyczących

udostępnienia adresów IP, z których następowały logowania do systemów bankowości internetowej, obsługi blokad Szefa KAS oraz realizacji zawiadomień o zajęciach egzekucyjnych na rachunkach bankowych i rachunkach lokat terminowych podmiotów kwalifikowanych.

Wśród projektów o charakterze biznesowym, związanych ze zwiększeniem efektywności działania i utrzymaniem ciągłości działania Banku, najistotniejsze to:

- Projekt wdrożenia systemu informatycznego do kompleksowej obsługi procesów kredytowych dla klientów instytucjonalnych i indywidualnych Banku. W ramach wdrożenia zostały zaimplementowane nowe procesy kredytowe, w tym modele oceny ryzyka,
- Projekt, którego celem jest stworzenie nowoczesnej, funkcjonalnej i zaawansowanej technologicznie strony www Banku jako nowoczesnego narzędzia wspierającego sprzedaż,
- Projekt dotyczący wdrożenia systemu informatycznego typu Front Office, który umożliwi efektywniejsze zarządzanie płynnością Banku, zoptymalizuje proces kontroli ryzyka finansowego, usprawni procesu obsługi i raportowania transakcji skarbowych, zapewni funkcjonalności obsługi produktów skarbowych w jednym systemie Front Office zintegrowanym z systemami/platformami tradingowymi zarówno dla transakcji na rynku międzybankowym jak i dla transakcji zawieranych z klientami niebankowymi,
- Projekt, którego celem jest poszerzenie oferty rozliczeniowej dla wszystkich segmentów Klientów Banku o przelewy natychmiastowe, tj. przelewy realizowane w trybie online w trybie ciągłym 24 h/dobę 7 dni w tygodniu,
- Projekt, realizujący założenia strategii Banku, którego celem jest wzmocnienie działalności stanowiącej ekologiczną specjalizację Banku oraz wzrost sprzedaży produktów proekologicznych poprzez poszerzenie wiedzy, kompetencji i postaw proekologicznych wśród pracowników Banku – Projekt BOŚmy Zieloni.
- Projekt, którego celem jest zastąpienie obecnie wykorzystywanej aplikacji do obsługi gotówki nowym rozwiązaniem, z uwagi na brak jej serwisowania.

III. ZARZĄDZANIE RYZYKAMI W BANKU

1. RYZYKO KREDYTOWE

Podstawowym celem w obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym, a w szczególności w zakresie zarządzania jakością aktywów, jest poprawa jakości oraz struktury portfela kredytowego.

Działania mające na celu poprawę jakości portfela kredytowego koncentrują się na prowadzeniu polityki zakładającej umiarkowany poziom apetytu na ryzyko, umożliwiającą w perspektywie do roku 2021 osiągnięcie poziomu kosztu ryzyka na poziomie zbliżonym do średniej dla sektora. W zakresie poprawy struktury portfela kredytowego działania Banku są ukierunkowane na zmniejszeniu jednostkowych ekspozycji i ryzyka koncentracji.

Kluczowymi działaniami wspierającymi powyższy cel, które Bank realizował w ubiegłym półroczu i które będzie kontynuował są:

- zrealizowana zmiana podejścia do sposobu wyznaczania i monitorowania poziomu apetytu na ryzyko z wykorzystaniem parametru PD w segmencie klienta detalicznego poprzez rozdzielenie limitu na limit PD dla Nowego Klienta oraz Klienta Banku w oparciu o możliwość wyznaczenia dla klienta scoringu behawioralnego, co dodatkowo ograniczyło ryzyko przekroczenia wartości założonych w Planie Finansowym, ,
- zwiększanie liczby procesów zakończonych decyzją automatyczną dla klientów indywidualnych z wykorzystaniem dostępnych narzędzi weryfikacji w bazach wewnętrznych i zewnętrznych,
- przebudowa obecnie funkcjonujących procesów oceny ryzyka klienta korporacyjnego i detalicznego w celu poprawy efektywności tych procesów przy jednoczesnym utrzymaniu jakości portfela kredytowego,
- ograniczenie poziomu koncentracji portfela kredytowego poprzez stałą optymalizację systemu wewnętrznych limitów zaangażowania z uwzględnieniem założeń przyjętych w Programie Postępowania Naprawczego na rok 2019 ,
- dalsza optymalizacja procesów restrukturyzacyjno-windykacyjnych.

Oferta produktowa dostosowana jest do potrzeb poszczególnych segmentów klienta i jest rozwijana, w szczególności, w kierunku intensyfikacji:

- w obszarze rynku klienta instytucjonalnego – oferty zaspakajającej w sposób kompleksowy potrzeby klientów, z uwzględnieniem specjalizacji w postaci rozbudowanej gamy produktów proekologicznych;
- w obszarze rynku klienta indywidualnego – oferty skierowanej głównie na finansowanie rozwiązań ekologicznych.

Bank finansuje transakcje, które były zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z polityką kredytową Bank nie angażuje się w transakcje:

- mogące narazić Bank na utratę reputacji,
- mogące powodować, że wiarytelność obciążona ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie przekroczy poziom określony wymogami zewnętrznymi,
- realizowane z naruszeniem Prawa Ochrony Środowiska lub mogące stanowić potencjalne

źródło degradacji środowiska naturalnego,

- z klientami nieposiadającymi wiarygodnych, stałych i stabilnych dochodów.

Bank uzależnia podjęcie finansowania od:

- posiadania przez kredytobiorcę zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- przedstawienia zabezpieczenia spłaty w formie i wartości akceptowanej przez Bank, o ile przepisy wewnętrzne tego wymagają,
- spełnienia innych kryteriów warunkujących podjęcie finansowania, w szczególności, wyników dotychczasowej współpracy klienta z Bankiem oraz oceny historii kredytowej klienta w sektorze bankowym.

Klient i transakcja podlegają wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego.

Bank ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem modeli ratingowych i scoringowych, zróżnicowanych w zależności od rodzaju klienta i transakcji. Modele były budowane, rozwijane, monitorowane i nadzorowane w Obszarze Ryzyka z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych wymogów w tym zakresie.

Model oceny ryzyka kredytowego dla osób fizycznych ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą oraz dla wybranych produktów dla osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą na cele związane z działalnością gospodarczą obejmuje:

- analizę ilościową – polegającą na ustaleniu wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego oraz
- analizę jakościową – polegającą na ocenie cech klienta, które mają istotny wpływ na jego skłonność do spłaty zaciągniętego zobowiązania kredytowego w terminach określonych w umowie w tym ocenę scoringową i ocenę zachowania klienta w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A.

W procesie oceny zostały uwzględnione postanowienia wynikające z Rekomendacji T i S KNF, w szczególności w zakresie wprowadzenia odpowiednich poziomów wskaźnika Dtl i LtV oraz możliwości zastosowania uproszczonej oceny zdolności kredytowej.

W procesie oceny klienta Bank wykorzystuje informacje pozyskane z różnych źródeł, w tym informacje pozyskiwane z baz zewnętrznych.

Model oceny ryzyka klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne), z wyłączeniem wybranych produktów dla osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, uwzględnia dwa obszary: ocenę klienta i ocenę transakcji (ocena ratingowa).

Ocena klienta dokonywana jest na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczy podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała w szczególności ocenę: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

W przypadku finansowania klienta funkcjonującego w ramach grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie Bank ocenia ryzyko kredytowe z uwzględnieniem wpływu sytuacji podmiotów powiązanych.

Ocena transakcji dokonywana jest w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawia taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

Ocena ryzyka sporządzana jest przez eksperta ds. ryzyka kredytowego – pracownika wyspecjalizowanego w identyfikacji ryzyk i doborze adekwatnych form jego mitygacji, niezależnego od służb sprzedaży.

Bank monitoruje ryzyko kredytowe przez cały okres funkcjonowania transakcji kredytowej.

W przypadku zidentyfikowania sytuacji mogących zagrozić terminowej spłacie Bank podejmuje działania upominawcze i restrukturyzacyjne wykorzystując w tym celu między innymi rozwiązania zaimplementowane w systemie wczesnego ostrzegania (SWO).

W okresach miesięcznych Bank dokonuje analizy wszystkich ekspozycji kredytowych w celu:

- zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- pomiaru utraty wartości,
- utworzenia odpisów lub rezerw.

Do pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz tworzenia odpisów lub rezerw Bank stosował metodę zindywidualizowaną i grupową.

Kompetencje do podejmowania decyzji kredytowych, które funkcjonują w Banku, uzależnione są od wysokości łącznego zaangażowania kredytowego Banku wobec grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, do której należy klient.

W Banku funkcje wielostopniowy system podejmowania decyzji kredytowych, którego podstawą jest reguła, że im wyższa kwota zaangażowania, tym wyższy jest szczebel decyzyjny uprawniony do podjęcia decyzji. Szczeblami decyzyjnymi o najwyższych poziomach uprawnień są Komitet Kredytowy Centrali i Zarząd Banku. Decyzje kredytowe podejmowane są po wcześniejszej weryfikacji ryzyka dokonanej przez osobę wyspecjalizowaną w jego ocenie i mitygacji, tj. eksperta ds. ryzyka umiejscowionego w wyodrębnionej komórce organizacyjnej Centrali Banku, niezależnego od obszaru biznesowego Banku.

Podejmując decyzje kredytowe w sprawie transakcji zawieranych z członkami organów Banku lub osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku albo podmiotami powiązаныmi z nimi kapitałowo lub organizacyjnie Bank uwzględnia wymogi ustawy Prawo bankowe.

Bank przyjmuje na zabezpieczenie swoich wierzytelności zabezpieczenia rzeczowe i osobiste.

Bank preferuje transakcje zabezpieczone, z zastrzeżeniem, że ustalono maksymalny poziom transakcji niezabezpieczonych w segmencie detalicznym wraz z kryteriami pozwalającymi na udzielenie transakcji bez zabezpieczenia, z uwzględnieniem specyfiki produktowej, segmentu klientów, wpływu tych transakcji na wyniki Banku i wysokość potencjalnej straty.

Poziom zabezpieczenia jest uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kieruje się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględnia:

- należyłą ochronę interesów Banku,
- wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia.

Bank identyfikuje, dokonuje pomiaru i monitoruje ryzyko koncentracji zaangażowań na poziomie:

- pojedynczego klienta i transakcji,
- portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji, ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane jest poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, w szczególności wynikających z przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku lub Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane jest poprzez przestrzeganie limitów wewnętrznych lub wartości ostrzegawczych zatwierdzonych przez Zarząd Banku lub Radę Nadzorczą w przypadku limitów, poprzez które Bank określa akceptowany poziom apetytu na ryzyko kredytowe.

W szczególności Bank stosuje następujące limity:

- geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów,
- dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV,
- dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie i finansujących nieruchomości – wynikające z Rekomendacji KNF,
- udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku,
- limit dopuszczalnego łącznego zaangażowania wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wobec których zaangażowanie Banku przekracza 10% uznanego kapitału Banku,
- limity dopuszczalnego łącznego zaangażowania wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie uzależnione od ratingu podmiotu dominującego lub podmiotu o największym zaangażowaniu,
- limity branżowe,
- limit na ekspozycje kredytowe wobec spółek zależnych Banku.

Bank wykorzystuje system wskaźników wczesnego ostrzegania, który ma zastosowanie do wszystkich limitów wewnętrznych w obszarze ryzyka kredytowego. Podstawowe założenie systemu opiera się wyróżnieniu trzech poziomów wykorzystania limitu i stopniowym wdrażaniu działań mitygujących ryzyko przekroczenia limitu w zależności od poziomu jego wykorzystania.

Poziom wykorzystania limitów jest cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku w trybie wynikającym z regulacji wewnętrznych Banku.

Zgodnie z wymogami określonymi przez Komisję Nadzoru Finansowego w Rekomendacjach T i S oraz Uchwale w sprawie wymagań dotyczących identyfikacji, monitorowania i kontroli koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań, Bank przeprowadza testy warunków skrajnych w zakresie ryzyka kredytowego dotyczące portfela kredytów klientów detalicznych i korporacyjnych, w tym dla największych zaangażowań.

Informacja dotycząca poziomu ryzyka kredytowego w portfelu kredytowym Banku prezentowana jest Zarządowi Banku miesięcznie, a Radzie Nadzorczej – nie rzadziej niż kwartalnie.

Bank w swoich działaniach kredytowych przestrzega wymogów nadzorczych, zasad wynikających z dobrych praktyk bankowych i procedur wewnętrznych.

2. RYZYKO FINANSOWE

Ryzyko finansowe w Grupie koncentruje się przede wszystkim w BOŚ S.A. oraz w Domu Maklerskim BOŚ S.A. (DM BOŚ S.A.) i obejmuje: (i) ryzyko płynności; (ii) ryzyko stopy procentowej (w księdze bankowej i handlowej); (iii) ryzyko walutowe (w księdze bankowej i handlowej). Ryzyko płynności i ryzyko stopy procentowej występuje przede wszystkim w Banku, natomiast ryzyko walutowe – w DM BOŚ S.A. (w księdze handlowej i niehandlowej) oraz w Banku (w księdze handlowej; ryzyko walutowe z księgi bankowej jest transferowane do księgi handlowej). W DM BOŚ S.A. występuje także ryzyko z tytułu pozycji w instrumentach kapitałowych i ryzyko cen towarów.

Zarządzanie ryzykiem w Banku jest dokonywane w oparciu o ustalony przez Radę Nadzorczą Banku poziom apetytu i tolerancji na ryzyko określonych za pomocą zestawu limitów wewnętrznych. W BOŚ S.A. obowiązują polityki w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej oraz ryzykiem rynkowym, gdzie określane są między innymi maksymalne poziomy ryzyka finansowego, zgodne z przyjętym przez Radę Nadzorczą Banku apetytem na ryzyko. Na ich podstawie ustanowiono system wczesnego ostrzegania, który koncentruje się na identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu, kontrolowaniu i raportowaniu ryzyka.

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Banku, tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym: pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową. Do księgi bankowej wchodzi pozycje nie zaliczone do księgi handlowej, w tym w szczególności:

- 1) udzielane kredyty, gwarancje, pożyczki, lokaty i przyjmowane depozyty,
- 2) transakcje zabezpieczające płynność i ryzyko stopy procentowej operacji zaliczonych do księgi bankowej,
- 3) zakup papierów wartościowych w celu innym niż handlowy.

Zgodnie ze strategią Grupy, działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej. Księga handlowa zawiera transakcje realizowane na rachunek własny w celu handlowym, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach, z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic między rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też innych odchyłeń cen lub parametrów cenowych, w tym w szczególności stóp procentowych i kursów walutowych. Sprzedaż transakcji z księgi handlowej nie jest prowadzona w celu utrzymania płynności. BOŚ S.A. oraz DM BOŚ S.A., w ramach obowiązujących limitów ryzyka, utrzymują otwarte pozycje.

Poziom i profil ryzyka finansowego jest regularnie monitorowany w Departamencie Ryzyka Finansowego i Operacyjnego (departament II linii obrony) i w DM BOŚ S.A. oraz raportowany: Radzie Nadzorczej Banku, Radzie Nadzorczej DM BOŚ S.A., Komitetowi ds. Ryzyka (przy Radzie Nadzorczej), Zarządowi Banku, Zarządowi DM BOŚ S.A., Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami (Komitetowi ZAP) oraz Komitetowi ZAP ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

2.1. Ryzyko płynności

Celem Grupy BOŚ w zakresie zarządzania płynnością jest utrzymanie zdolności do finansowania aktywów i terminowego regulowania zobowiązań, a także utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów, zapewniającej bezpieczny profil płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz głównych walutach obcych, a przede wszystkim – dla całkowitej pozycji płynności. Ryzyko płynności jest przede wszystkim generowane w Banku. Strategię zarządzania ryzykiem płynności określa zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Strategia Płynnościowa BOŚ S.A. Strategia określa apetyt Banku na to ryzyko, wyznacza główne kierunki oraz cele ilościowe dla wybranych wielkości i jest integralnym elementem Ramowej Strategii działania Banku. Tolerancja na ryzyko płynności, dostosowana do przyjętego apetytu, została określona w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Polityce w zakresie zarządzania płynnością poprzez obowiązujący w Banku system wewnętrznych limitów i wartości ostrzegawczych.

Płynność w Banku rozpatrywana jest w następującym horyzoncie czasowym: płynność śróddzienna – w ciągu dnia, płynność bieżąca – w okresie do 7 dni; płynność krótkoterminowa – w okresie do 1 miesiąca; płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca do 12 miesięcy; płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy.

Podstawowym źródłem finansowania Banku pozostaje systematycznie budowana i zdywersyfikowana baza depozytowa z dużym udziałem stabilnych depozytów od klientów indywidualnych (uzupełniona depozytami klientów korporacyjnych i sektora publicznego), którego uzupełnienie stanowią m.in. otrzymane pożyczki od międzynarodowych instytucji finansowych (które dodatkowo, wraz z długoterminowymi dwustronnymi umowami zamiany płatności odsetkowych zabezpieczonymi dłużnymi papierami wartościowymi oraz transakcjami FX Swap, stanowią źródło finansowania płynności w walutach obcych).

Posiadane przez Bank aktywa płynne (nadwyżka płynności), utrzymywane są przede wszystkim w postaci charakteryzujących się wysoką płynnością bonów pieniężnych NBP (według stanu na 30 czerwca 2019 roku stanowiących 44% portfela płynnych nieobciążonych papierów wartościowych) oraz obligacji Skarbu Państwa (według stanu na 30 czerwca 2019 roku – 56%), charakteryzujących się niskim ryzykiem szczególnym. Portfel tych papierów jest uzupełniony gotówką oraz środkami utrzymywanymi w NBP (ponad zadeklarowany poziom rezerwy obowiązkowej) i na rachunkach nostro w innych bankach, a także innymi obligacjami wobec wielostronnych banków rozwoju. Aktywa płynne stanowią bufor dla zabezpieczenia płynności w ewentualnych sytuacjach kryzysowych, tj. istnieje możliwość ich zastawu, upłynnienia w ramach transakcji repo bądź sprzedaży w dowolnym momencie, bez istotnej utraty wartości. Możliwości sprzedaży aktywów płynnych (ryzyko płynności produktu) są systematycznie monitorowane. W analizach tych brane są pod uwagę przede wszystkim: wielkość emisji, obrót rynkowy oraz zmienność ceny kupna / sprzedaży.

Zgodnie z rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego i Narodowego Banku Polskiego, Bank ma możliwość korzystania z dodatkowych źródeł finansowania w postaci kredytu technicznego i lombardowego w NBP a także może wystąpić do NBP celem uzyskania kredytu refinansowego.

W Banku wyznaczany jest kapitał wewnętrzny na ryzyko płynności, które uznawane jest za ryzyko stale istotne, zgodnie z obowiązującym procesem szacowania kapitału wewnętrznego. Kapitał ten szacowany jest w oparciu o koszt związany z przywróceniem nadzorczych i wewnętrznych miar oraz limitów płynności w warunkach zbudowanych scenariuszy testów warunków skrajnych.

Bank wyznacza nadzorcze miary płynności zgodnie z następującymi regulacjami: Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz rozporządzeniami delegowanymi i wykonawczymi odnoszącymi się do niego w zakresie płynności oraz Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności.

Do obecnie obowiązujących norm płynności krótkoterminowej zalicza się wymóg pokrycia wyptywów netto – LCR (relacja aktywów płynnych do wyptywów netto (tj. różnicy pomiędzy wyptywami a wpływami) przez okres występowania warunków skrajnych, trwający 30 dni kalendarzowych). W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2018 roku normy dla LCR na docelowym poziomie w wysokości 100%, normy dla współczynników: M1 (luka płynności krótkoterminowej) i M2 (współczynnik płynności) przestały obowiązywać. Jednak Bank, ze względów ostrożnościowych, nadal je wylicza i utrzymuje powyżej obowiązujących do końca 2017 roku limitów nadzorczych.

Zgodnie z Wytycznymi EBA/GL/2017/01 w sprawie ujawniania wskaźnika pokrycia wyptywów netto w uzupełnieniu do ujawniania informacji na temat zarządzania ryzykiem płynności na podstawie art. 435 rozporządzenia (UE) nr 575/2013, Bank prezentuje w „Informacjach dotyczących Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. ujawnianych zgodnie z częścią ósmą Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku "Ujawnianie informacji przez instytucje" informacje ilościowe oraz jakościowe na temat wskaźnika pokrycia wyptywów netto. Powyższe informacje ujawniane są zgodne z instrukcjami wskazanym przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego.

Natomiast do norm długoterminowych zalicza się współczynniki: M3 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi) i M4 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi). Bank wyznacza i sprawozdaje do Komisji Nadzoru Finansowego oraz Narodowego Banku Polskiego wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR) oraz posiada dla tego wskaźnika wewnętrzną wartość ostrzegawczą na poziomie docelowego limitu nadzorczego, tj. 100%. Ponadto, Bank, zgodnie z Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/313 z dnia 1 marca 2016 roku zmieniającym rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 680/2014 w odniesieniu do dodatkowych wskaźników monitorowania na potrzeby sprawozdawczości w zakresie płynności do Narodowego Banku Polskiego, w ramach sprawozdawczości obowiązkowej, opracowuje i przesyła raporty ALMM.

W I półroczu 2019 roku (analogicznie jak w 2018 roku) nadzorcze miary płynności, tj. LCR oraz miary M3-M4 były wyznaczane codziennie (tj. w każdym dniu roboczym) i pozostawały na bezpiecznym poziomie, znacznie przewyższającym poziomy regulacyjne. Wg stanu na 30 czerwca 2019 roku normy te kształtowały się następująco:

Miara	30-06-2019	31-12-2018
LCR	159%	132%
M3	103,28	99,33
M4	1,35	1,33

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności śróddziennej, bieżącej i krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia:

- 1) poziom płynności śróddziennej – odzwierciedla niezbędny do utrzymania poziom środków na rachunku w NBP, pozwalający na regulowanie zobowiązań Banku w trakcie dnia, w sytuacji normalnej i skrajnej;
- 2) aktywa płynne (nadwyżka płynności) – stanowiące bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wypływów w horyzoncie 30 dni;
- 3) zapas płynności – który mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w terminie 30 dni, z uwzględnieniem narzutu z tytułu koncentracji;
- 4) ocenę stabilności bazy depozytowej;
- 5) lukę płynności krótkoterminowej (dla PLN, EUR, CHF i USD) – pokazującą poziom niedopasowania w strukturach finansowania w walutach obcych; luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji na rynku hurtowym oraz z transakcji pochodnych;
- 6) testy warunków skrajnych (pozwalające m.in. na weryfikację możliwości utrzymania płynności w zdefiniowanym w Banku horyzoncie czasowym w poszczególnych scenariuszach).

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności średnio- i długoterminowego Bank wyznacza i monitoruje:

- 1) lukę płynności kontraktową oraz urealnioną (która jest uzupełniana o systematycznie przeprowadzane analizy: stabilności bazy depozytowej, koncentracji bazy depozytowej, wielkości przedpłat kredytów oraz poziomu zrywalności depozytów);
- 2) wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi;
- 3) wskaźnik pokrycia kredytów służących finansowaniu długoterminowych potrzeb klientów najbardziej stabilnymi źródłami finansowania;
- 4) prognozę LCR, aktywów płynnych oraz długoterminowych miar płynności (m.in. NSFR).

W celu oceny skuteczności procesu zarządzania ryzykiem płynności, dla większości z powyższych miar ustalane są limity lub wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami). Obowiązujące limity i wartości ostrzegawcze podlegają systematycznym przeglądom, tak aby pozwalały na skuteczne monitorowanie płynności. Limity i wartości ostrzegawcze określają ramy dla tolerancji Banku w zakresie płynności i są zgodne z przyjętym przez Bank apetytem na to ryzyko. Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez uwzględnienie kosztu płynności w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

Zgodnie z Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego Bank przeprowadza również pogłębioną analizę płynności długoterminowej. Wyniki przeprowadzanych analiz są wykorzystywane do zarządzania płynnością Banku. Jednocześnie proces opracowywania krótko- i długoterminowych planów finansowych Banku zawiera ocenę płynności tak, aby zapewnić adekwatną strukturę finansowania i przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

Bank, w opracowywanych analizach płynnościowych, uwzględnia również możliwość niekorzystnej zmiany kursów walut obcych, w szczególności CHF i EUR, potencjalnie powodujące zwiększenie potrzeb płynnościowych. Zgodnie z podpisaną z kontrahentami dokumentacją Credit Support Annex do umów ramowych (Credit Support Annex (CSA), Credit Support Annex

for Variation Margin (CSA VM)) Bank, w przypadku niekorzystnych zmian rynkowych (m.in. kursów walutowych), zobowiązany jest do złożenia dodatkowych depozytów zabezpieczających, zgodnie w dokonaną wyceną; w przypadku korzystnych zmian – Bank otrzymuje dodatkowe zabezpieczenie od kontrahentów. Bank nie posiada w przedmiotowej dokumentacji postanowień zmieniających wysokość składanego zabezpieczenia ze względu na zmianę posiadanego ratingu. Oznacza to, iż obniżenie poziomu oceny zdolności kredytowej nie wpływa na wysokość i sposób wyliczenia depozytów zabezpieczających.

Bank posiada zatwierdzony przez Zarząd Banku Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych, który określa potencjalne źródła pogorszenia / utraty płynności, zasady postępowania i kompetencje w sytuacjach awaryjnych. Ma on na celu oszacowanie horyzontu przetrwania oraz możliwości i kosztów przywrócenia stanu stabilnej płynności. Plan ten, oprócz analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych (której założenia są zgodne z przeprowadzanymi testami warunków skrajnych), zawiera także mierzalne i niemierzalne symptomy wyprzedzające sytuacje awaryjne, powalające na systematyczne monitorowanie źródeł powstawania sytuacji kryzysowych w zakresie płynności.

Analizy scenariuszowe płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testy warunków skrajnych obejmują trzy rodzaje scenariuszy:

- 1) kryzys wewnętrzny – jego źródłem jest utrata zaufania do Banku przez uczestników rynku (tzw. „run na Bank”), zmniejszenie dostępności finansowania, zmaterializowanie się ryzyka koncentracji oraz obniżenie ratingu Banku;
- 2) kryzys zewnętrzny – zakłada materializację ryzyka walutowego, wzrost stóp procentowych, kryzys na rynkach finansowych i ewentualne efekty drugiej rundy;
- 3) kryzys mieszany – stanowi połączenie elementów zarówno kryzysu wewnętrznego jak i zewnętrznego.

Dokonywane stress testy pozwalają na identyfikację czynników, których materializacja może generować w Banku ryzyko płynności oraz opracowanie działań koniecznych do podjęcia, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych.

Bank, w ramach dokonywanych analiz, przeprowadza również analizę wrażliwości na poszczególne czynniki generujące ryzyko płynności oraz tzw. testy odwrócone. Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych jest systematycznie weryfikowany i aktualizowany, tak aby gwarantował operacyjne przygotowanie Banku do uruchomienia potencjalnych działań, możliwych do podjęcia w sytuacji zagrożenia płynności. Analiza scenariuszowa płynności w sytuacjach awaryjnych jest opracowywana w trybie półrocznym, a testy warunków skrajnych – w okresach miesięcznych. Założenia przyjmowane w testach warunków skrajnych są systematycznie weryfikowane, zgodnie z wnioskami wynikającymi z Analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych. Wnioski z przeprowadzanych testów są uwzględniane w bieżącym zarządzaniu płynnością i ryzykiem płynności, a także są podstawą do budowania struktury aktywów i pasywów.

Testy warunków skrajnych wykonane w I półroczu 2019 roku, analogicznie jak w 2018 roku pokazują, że Bank posiada stabilną sytuację płynnościową, a posiadane aktywa płynne (nadwyżka płynności) pozwalają na przetrwanie założonych scenariuszy warunków skrajnych, w których Bank zakłada przeżycie w określonym horyzoncie czasowym.

Stosowane przez Bank miary i narzędzia podlegają cyklicznym przeglądom i są systematycznie aktualizowane, co służy lepszemu odwzorowaniu profilu płynności. Proces monitorowania płynności i ryzyka płynności w Banku jest wspierany przez dedykowane systemy informatyczne

(w szczególności w zakresie generowania kontraktowej i urealnionej luki płynności, raportowania nadzorczych miar płynności i limitów wewnętrznych oraz przygotowywania sprawozdawczości obowiązkowej). Bank przynajmniej raz do roku opracowuje przegląd procesu oceny adekwatności zasobów płynności (ILAAP), zgodnie z Wytycznymi EBA/GL/2016/10 dotyczącymi informacji na temat ICAAP oraz ILAAP gromadzonych do celów procesu przeglądu i oceny nadzorczej (SREP). Przegląd ten podlega opiniowaniu przez Komitet ZAP oraz zatwierdzeniu przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Wyniki analizy ryzyka płynności, stopień użycia norm nadzorczych oraz wewnętrznych limitów oraz wyniki testów warunków skrajnych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego (w cyklach tygodniowych), Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (w cyklach miesięcznych) oraz dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka (w cyklach kwartalnych).

W I półroczu 2019 roku, podobnie jak w 2018 roku, sytuacja płynnościowa Grupy BOŚ S.A. była systematycznie monitorowana i pozostawała na bezpiecznym poziomie.

2.2. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik finansowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą posiadanych dłużnych papierów wartościowych. Ryzyko stopy procentowej jest przede wszystkim generowane w Banku, zarówno w księdze bankowej jak i handlowej.

2.2.1. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego (WO), przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK).

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne, dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny powinien między innymi przyczynić się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego generowanego na kapitałach własnych Banku, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Z drugiej strony portfel ten powoduje zmienność kapitału z aktualizacji wyceny.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej. Jej celem jest zabezpieczenie wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu, stanowiących część portfela obligacji dostępnych do sprzedaży w modelu H2C&S. Przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału związane ze zmianami stóp procentowych.

Proces monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest wspierany przez dedykowany system informatyczny, za pomocą którego Bank w szczególności wyznacza/przeprowadza:

- 1) lukę przeszacowania (repricing gap), prezentującą wartości aktywów, pasywów i pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w okresach zapadalności/wymagalności bądź przeszacowania;

- 2) symulację wyniku odsetkowego – analizę dynamiczną, odzwierciedlającą projekcję WO w zadanych przedziałach czasowych, w oparciu o przyjęte scenariusze rozwoju Banku, jak również założenia odnośnie kształtowania się czynników rynkowych;
- 3) symulację wartości bieżącej (net present value, NPV), prezentującą wartości zdyskontowane, według zadanych parametrów rynkowych, wszystkich przepływów pieniężnych; w oparciu o analizy NPV wyznaczone są miary BPV oraz WEK;
- 4) szoki cenowe pod analizę ryzyka bazowego, których celem jest oszacowanie wpływu na wynik odsetkowy zróżnicowanej zmiany oprocentowania produktów, których oprocentowanie oparte jest o różne stawki bazowe;
- 5) analizę ryzyka krzywej dochodowości, której celem jest oszacowanie wpływu na wartość ekonomiczną kapitału własnego nierównoległych zmian kształtu krzywej dochodowości,
- 6) analizę ryzyka opcji klienta, której celem jest oszacowanie wpływu na wynik finansowy Banku, realizowanych przez klientów opcji wbudowanych w produkty odsetkowe;
- 7) testy warunków skrajnych, w tym testy odwrócone oraz nadzorczy test wartości odstających (ang. Supervisory Outlier Test), których celem jest określenie, jakie łączne zmiany czynników rynkowych doprowadzają do określonego wpływu na miary ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej;
- 8) poziom kapitału wewnętrznego na ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej.

Bank, w I półroczu 2019 r. wdrożył Wytyczne EBA/GL/2018/02 w sprawie zarządzania ryzykiem stopy procentowej z tytułu działalności zaliczanej do portfela bankowego, w tym w szczególności zaimplementował nadzorczy test wartości odstających, dokonał przeglądu zasad wyznaczania kapitału wewnętrznego na ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, analizy wrażliwości produktów na zmiany stóp procentowych, założeń wykorzystywanych do pomiaru ryzyka oraz zasad walidacji modeli stosowanych w procesie zarządzania przedmiotowym ryzykiem.

W celu kontroli ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank stosuje dwie miary: wrażliwość wyniku odsetkowego na zmianę stóp procentowych o +/-100 p.b. (WO) oraz wrażliwość wartości ekonomicznej kapitału na zmianę stóp procentowych o +/-200 p.b. (WEK). Porównanie ich wartości na 30 czerwca 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku przedstawione zostało w poniższej tabeli.

(w tys. zł)	WO		WEK	
	-100 p.b.	+100 p.b.	-200 p.b.	+200 p.b.
30-06-2019	-49 674	38 666	35 354	-64 070
31-12-2018	-50 171	36 338	19 631	-58 542
Zmiana	497	2 328	15 723	-5 527

W I półroczu 2019 roku, analogicznie jak w 2018 roku, powyższe miary znajdowały się w ramach limitów/wartości ostrzegawczych. Asymetryczny wpływ zmian stóp procentowych na WO i WEK wynika z charakterystyki oprocentowania poszczególnych pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w tym m.in. ograniczenia spadku oprocentowania poszczególnych źródeł finansowania do poziomu 0, przy założeniu ujemnych rynkowych stopach procentowych.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej i handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka.

W księdze bankowej badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian:

- 1) stóp procentowych na:
 - a) wynik odsetkowy (WO),
 - b) wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK),
 - c) portfel w księdze bankowej: papierów wartościowych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, dłużnych papierów wartościowych, transakcji IRS oraz FX swap:
 - a. scenariusze równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych o ± 100 p.b. : ± 500 p.b.,
 - b. scenariusze spłaszczenia, wygięcia i wystromienia krzywych stóp procentowych
- 2) kursów walutowych na WO oraz WEK – scenariusze zmiany kursów walutowych o $\pm 5\%$, $\pm 10\%$ oraz $\pm 25\%$,
- 3) stóp procentowych i kursów walutowych łącznie na WO oraz WEK – scenariusze łącznych zmian kursów walutowych o $\pm 10\%$ i $\pm 25\%$ oraz stóp procentowych o ± 100 p.b. (dla WO), ± 200 p.b. (dla WEK) i ± 500 p.b.,
- 4) stóp procentowych na wrażliwość wartości ekonomicznej kapitału Banku (WEK) w ściśle określonych scenariuszach zmian stóp, w ramach Nadzorczego testu wartości odstających. Test przeprowadzony wg stanu na 30 czerwca 2019 r. wskazuje na bezpieczną sytuację Banku.

Wyniki tej analizy pokazują, iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu bankowym utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego (w cyklach tygodniowych), w raportach przygotowywanych dla Komitetu ZAP i Zarządu Banku (w cyklach miesięcznych) oraz dla Komitetu ds. Ryzyka i Rady Nadzorczej Banku (w cyklach kwartalnych).

Z uwagi na charakter działalności Banku oraz strukturę portfela papierów wartościowych, ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej jest stale istotne i Bank szacuje kapitał wewnętrzny na to ryzyko. Zgodnie z regulacjami nadzorczymi i wewnętrznymi, kapitał wewnętrzny na ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej odnosi się zarówno do potencjalnych zmian wartości ekonomicznej kapitału jak i wyniku odsetkowego na skutek niekorzystnej zmiany stóp procentowych i jest dostosowany do struktury i charakteru działalności Banku.

Bank, na podstawie przepisów przejściowych MSSF 9, w 2019 roku prowadził politykę rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z warunkami określonymi w MSR 39. Bank może podjąć decyzję o przejściu na stosowanie wymogów MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń w terminie późniejszym.

Bank w okresie objętym zabezpieczeniem dokonuje zabezpieczenia zmienności wartości godziwej obligacji o stałym oprocentowaniu wynikające ze zmian rynkowych stóp procentowych. Pozycję zabezpieczaną stanowi część obligacji Skarbu Państwa, utrzymywana w portfelu dostępnym do sprzedaży. Instrumentem zabezpieczającym są transakcje Interest Rate Swap (IRS), w których Bank dokonuje płatności w oparciu o stałą stopę procentową, a otrzymuje kupon oparty o zmienną stopę (6-miesięczny WIBOR). Dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego

kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (tj. ryzyko zmienności stóp procentowych). Spread pomiędzy kwotowaniami obligacji skarbowych i transakcji IRS zostaje wyłączone z zabezpieczenia.

2.2.2. Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej

Ryzyko stopy procentowej jest przede wszystkim generowane w Banku, zarówno w księdze bankowej jak i handlowej. W ramach ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej wyróżniamy ryzyko ogólne i szczególne instrumentów dłużnych.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja jego negatywnych skutków z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Bank monitoruje ryzyko w księdze handlowej stosując następujące zasady: 1) prowadzi działalność handlową na poziomie znaczącym, przy czym działalność ta pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych obszarów funkcjonowania Banku; 2) do księgi handlowej są kupowane jedynie płynne instrumenty, umożliwiające zamknięcie ryzyka w przypadku przekroczenia obowiązujących limitów; 3) ryzyko generowane w księdze handlowej jest systematycznie monitorowane, a jego poziom jest kontrolowany i ograniczany za pomocą limitów; 4) Zarząd Banku, w sytuacji dużej niepewności na rynkach finansowych, może podjąć decyzje o przejściowym, znaczącym ograniczeniu działalności handlowej.

W BOŚ S.A., w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wykorzystuje się:

- 1) model wartości zagrożonej (model VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy,
- 2) BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej przy zmianie stóp procentowych o 1 p.b.),
- 3) system limitów oraz
- 4) testy warunków skrajnych.

W I półroczu 2019 roku nie doszło do istotnych zmian w technikach pomiaru ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej.

Wartość VaR stopy procentowej w księdze handlowej oraz wpływ scenariusza stress testowego zmiany krzywych dochodowości o ± 200 p.b. na wynik Banku w okresach rocznych, kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną, średnią oraz na datę sprawozdawczą):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy			Testy warunków skrajnych ± 200 p.b.	
	średnia	max	Min	na datę	na datę
30-06-2019	470	612	282	526	-4 034
31-12-2018	361	1 082	41	351	-1 911

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej Bank, raz na miesiąc przeprowadza analizę back-testing, kalkulowaną poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR, z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

System limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy,
- 2) limit BPV dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej, obowiązujący zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia, osobno dla pozycji w papierach dłużnych i dla IRS oraz łącznie dla tych instrumentów,
- 3) limity maksymalnej, dwudniowej i ciągniętej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym.

Kalkulowanie i monitorowanie poziomu wykorzystania poszczególnych limitów jest przeprowadzane wg stanu na każdy dzień roboczy, a w odniesieniu do limitów BPV – również w ciągu dnia.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników rynkowych (czynników ryzyka). W księdze handlowej badany jest wpływ skrajnie niekorzystnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych na wynik Banku oraz zmienności stóp w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy ich zmiennościami na poziom VaR. Scenariusze testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji. W testach warunków skrajnych Bank stosuje scenariusze zarówno historyczne jak i parametryczne.

Wyniki tej analizy pokazują, iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu ZAP ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego (w cyklach tygodniowych), Zarządu Banku i Komitetu ZAP (w cyklach miesięcznych) oraz dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka (w cyklach kwartalnych).

Dodatkowo wyniki analizy w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w ramach raportów dziennych przekazywane są Członkom Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach tygodniowych są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

2.3. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jest jako ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego Grupy BOŚ S.A. w rezultacie wrażliwości na zmiany kursów walut. Ryzyko to jest generowane przede wszystkim w DM BOŚ S.A. (w księdze handlowej i niehandlowej) oraz w Banku (przede wszystkim w księdze handlowej).

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji. Ekspozycje walutowe, wynikające

z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego.

Głównymi pozycjami walutowymi Banku są pozycje w PLN, USD, EUR i CHF.

Ryzyko walutowe w portfelu niehandlowym w DM BOŚ S.A. wynika z deponowania przez DM BOŚ S.A. środków pieniężnych w walutach obcych na rachunkach zagranicznych brokerów. Ryzyko walutowe w księdze niehandlowej implikują również pozycje związane z działalnością DM BOŚ S.A. prowadzoną w Oddziale w Republice Czeskiej, które nie stanowią pozycji zaliczonych do portfela handlowego. DM BOŚ S.A. posiada otwarte pozycje walutowe w USD, EUR i CZK w portfelu niehandlowym, a ryzyko walutowe w tym portfelu jest zarządzane w ramach limitu całkowitej pozycji walutowej dla księgi handlowej i niehandlowej łącznie.

Pozycja walutowa wynikająca z działalności Banku w księdze bankowej, która nie została przetransferowana w danym dniu na księgę handlową, podlega kontroli za pomocą limitów otwartych pozycji walutowych w księdze bankowej na koniec dnia.

W księdze handlowej ryzyko walutowe jest generowane zarówno w Banku, jak i w DM BOŚ S.A. Ryzyko walutowe w księdze handlowej dotyczyło przede wszystkim DM BOŚ S.A., w mniejszym stopniu Banku. Otwarte pozycje walutowe w księdze handlowej DM BOŚ S.A. wynikają ze świadczenia usług na rzecz klientów w zakresie obrotu pochodnymi instrumentami finansowymi oraz z wykonywania czynności usługowych na rynku regulowanym.

W Grupie istnieje uspołniony system zarządzania ryzykiem walutowym, liczony odrębnie dla Banku i DM BOŚ S.A. Dla monitorowania ryzyka walutowego na otwartych pozycjach walutowych w księdze handlowej (bilansowych i pozabilansowych), podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, stosuje się:

- 1) model wartości zagrożonej (VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy,
- 2) system limitów oraz
- 3) analizy testów warunków skrajnych.

W 2019 roku nie doszło do istotnych zmian w technikach pomiaru ryzyka walutowego.

Wartość VaR dla otwartych pozycji walutowych Banku, DM BOŚ S.A. oraz dla całej Grupy w okresach rocznych, w raz z wynikami testów warunków skrajnych dla Grupy kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną i średnią, na datę):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy						Testy warunków skrajnych Grupy
	Bank		DM		Grupa		wzrost/spadek kursów walutowych o 30%
	średnia	max	min	na datę	na datę	na datę	na datę
30-06-2019	218	575	10	111	2 225	2 182	-26 764
31-12-2018	184	820	6	35	1 657	1 672	-19 421

Bank, w celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu przeprowadza analizy back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku wynikającymi z rewaluacji pozycji.

System limitów w zakresie ryzyka walutowego w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy

2) limity kwotowe na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut, obowiązujące zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia,

3) limity straty dziennej i ciągłej miesięcznej z tytułu transakcji wymiany walut.

Kontrola wykorzystania ww. limitów przeprowadzana jest każdego dnia roboczego, a w odniesieniu do limitów na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut Banku – również w ciągu dnia.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka walutowego w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. Badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian kursów walutowych w stosunku do PLN i kursów krzyżowych par walutowych EUR/USD i EUR/CHF na wynik z pozycji wymiany oraz zmian zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych na poziom VaR, zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

1) historyczne:

- historyczny wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN (w tym grube ogony),
- wzrost/spadek kursów krzyżowego EUR/CHF oraz EUR/USD.

2) parametryczne:

- wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN o 30%,
- wzrost zmienności kursów walutowych,
- skrajnie niekorzystna zmiana korelacji kursów walutowych.

Scenariusze testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki analizy stress-testing pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji, działalność Banku w zakresie ryzyka walutowego utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Przeprowadzone analizy wskazują, że w badanym okresie ryzyko walutowe kształtowało się na umiarkowanym poziomie. Wyniki analizy ryzyka walutowego w księdze handlowej, wraz z wynikami testów warunków skrajnych w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach kwartalnych – dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka (przy Radzie Nadzorczej).

2.4. Pozostałe ryzyka rynkowe

Pozostałe ryzyka rynkowe to ryzyko ogólne i szczególne cen instrumentów kapitałowych oraz ryzyko cen towarów. Ryzyka te wynikają z wpływu zmian cen instrumentów kapitałowych i towarów na ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego.

Ryzyka te występują głównie w działalności DM BOŚ S.A. w księdze handlowej.

Transakcje na instrumentach kapitałowych realizowane na rachunek własny DM BOŚ S.A. dotyczą działalności DM BOŚ S.A. jako animatora rynku i w przeważającej większości przypadków są zamykane na koniec dnia. Istotne zaangażowanie w instrumenty kapitałowe występuje jedynie w przypadku otwieranych przez DM BOŚ S.A. transakcji zabezpieczonych (arbitrażowych), w tym w ramach krótkiej sprzedaży. Transakcje zabezpieczone (arbitrażowe)

polegają na wykorzystaniu tymczasowej nierównowagi cen pomiędzy dwoma rynkami (np. pomiędzy cenami pochodnych instrumentów finansowych oraz cenami instrumentów bazowych). Ryzyko to jest ograniczane poprzez całkowite limity zaangażowania, zarówno w odniesieniu do transakcji zabezpieczonych (arbitrażowych), jak i niezabezpieczonych. Monitoring tych limitów dokonywany jest w trybie dziennym.

Ryzyko cen towarów występuje głównie w ramach działalności na pozagiełdowym rynku OTC, dla transakcji zawieranych z klientami DM BOŚ S.A. i transakcji zabezpieczających dokonywanych w Saxo Bank A/S, X-Trade Brokers Dom Maklerski S.A. lub Interactive Brokers (UK) Ltd.

3. RYZYKO OPERACYJNE I BRAKU ZGODNOŚCI

3.1. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne zostało w Banku zdefiniowane jako możliwość wystąpienia straty, wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując również ryzyko prawne, z uwzględnieniem zdarzeń ryzyka operacyjnego charakteryzujących się niską częstotliwością występowania, lecz wysokimi stratami. W zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego.

Bieżące i systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Banku jest realizowane z wykorzystaniem systemu zbudowanego w oparciu o metody jakościowe i ilościowe, przede wszystkim nastawionego na działania prewencyjne, ograniczające ekspozycję Banku na przedmiotowe ryzyko.

Informacja z zakresu ryzyka operacyjnego jest częścią okresowej informacji zarządczej, kierowanej na Komitet Ryzyka Operacyjnego, Zarząd Banku, Radę Nadzorczą oraz Komitet ds. Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.

W I półroczu 2019 roku nie odnotowano zdarzeń w zakresie ryzyka operacyjnego, które istotnie wpłynęłyby na bezpieczeństwo funkcjonowania Banku oraz Grupy kapitałowej.

3.2. Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności rozumiane jest jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, przepisów wewnętrznych i standardów rynkowych.

Bank zapewnia zgodność działania z przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi i standardami rynkowymi poprzez funkcję kontroli (stosowanie mechanizmów kontrolnych i monitorowanie ich przestrzegania) oraz proces zarządzania ryzykiem braku zgodności, który obejmuje identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności oraz raportowanie w tym zakresie do Zarządu i Rady Nadzorczej.

Podstawowe zasady zapewniania zgodności w Banku w ramach funkcji kontroli i procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności zostały określone w Polityce zgodności Banku Ochrony Środowiska S.A., opracowanej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą oraz aktach wykonawczych do Polityki, w tym:

- Zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- Zasad wykonywania kontroli wewnętrznej w Banku Ochrony Środowiska S.A.

W Banku funkcjonuje wyodrębniona, samodzielna komórka do spraw zgodności, podległa bezpośrednio Prezesowi Zarządu Banku, która odpowiada za realizację przypisanych jej obowiązków w ramach funkcji kontroli i wykonywanie zadań w ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku ma na celu:

- zidentyfikowanie, ocenę i kontrolę możliwości wystąpienia negatywnych skutków nieprzestrzegania przepisów prawa i przepisów wewnętrznych oraz standardów rynkowych, w tym zwłaszcza wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych, lub utraty reputacji, które mogą być konsekwencją nieprzestrzegania przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz standardów rynkowych,
- utrwalanie wizerunku Banku, jako instytucji działającej zgodnie z prawem, uczciwej, rzetelnej, przyjaznej dla otoczenia, wiarygodnej i odpowiedzialnej biznesowo.

Bank wyodrębnia kluczowe obszary dla zapewniania zgodności:

- zapobieganie prowadzeniu w Banku działalności niezgodnej z prawem, w tym przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
- ochronę informacji,
- wdrażanie i monitorowanie przestrzegania standardów etycznych,
- przyjmowanie lub przekazywanie korzyści i prezentów,
- prowadzenie działalności reklamowej i marketingowej
- oferowanie produktów,
- skargi i reklamacje klientów,
- zarządzanie konfliktami interesów.

W I półroczu 2019 roku nie odnotowano zdarzeń, które w sposób istotny wpłynęłyby na poziom ryzyka braku zgodności, Bank koncentrował swoje działania na zapobieganiu wystąpieniu ryzyka braku zgodności.

IV. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

1. OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI

Zarządzanie zasobami finansowymi jest podstawowym elementem działalności operacyjnej Banku. Polega ono na takim kształtowaniu wielkości oraz struktury bilansu, tj. aktywów, pasywów oraz pozycji pozabilansowych, które pozwalają na osiągnięcie równomiernego strumienia dochodów przy równoczesnym utrzymaniu wymaganego poziomu bezpieczeństwa prowadzonej działalności. Polityka zarządzania aktywami i pasywami Banku kształtowana jest przez Zarząd Banku oraz przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Podstawowymi miernikami zdolności BOŚ S.A. do regulowania zobowiązań jest poziom płynności i adekwatności kapitałowej. Bank, z odpowiednim wyprzedzeniem, podejmował decyzje dotyczące pozyskania długoterminowych środków oraz zwiększenia stabilności bazy depozytowej, zapewniające odpowiednią strukturę bilansu i umożliwiające bezpieczną realizację Planu finansowego.

Struktura zapadalności/wymagalności aktywów i pasywów zapewnia Bankowi zdolność do realizacji swoich zobowiązań oraz finansowania swego rozwoju. W analizowanym okresie jej rozwój odbywał się przy bezpiecznym poziomie współczynnika wypłacalności.

Na jakość zarządzania bilansem, a tym samym również na realizację zobowiązań Banku, wpływ ma również sposób zarządzania głównie ryzykiem stopy procentowej oraz ryzykiem walutowym. Sposób zarządzania tymi ryzykami oraz ich monitorowanie wskazują, iż Bank posiada zdolność do wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań na odpowiednim poziomie.

2. UZALEŻNIENIE OD PARTNERÓW

W analizowanym okresie podmioty Grupy nie posiadały klientów, których udział osiągałby co najmniej 10% przychodów ze sprzedaży.

3. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Opis transakcji z podmiotami powiązаныmi został zamieszczony w nocie 33 Informacji dodatkowej do Śródrocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy BOŚ S.A. za okres sześciu miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2019 roku

4. SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ

W działalności Grupy BOŚ S.A. nie występują istotne zjawiska podlegające wahaniom sezonowym lub mające charakter cykliczny.

5. INFORMACJE O UMOWACH BANKU

5.1. Umowy znaczące

W dniu 3 stycznia 2019 roku (raport bieżący nr 1/2019) została zawarta umowa kredytów w związku z realizacją budowy budynku biurowego „Mennica Legacy Tower” w Warszawie z MENNICA TOWERS GGH MT Sp. z o.o. komandytowo-akcyjną w ramach konsorcjum - (mBank S.A., Santander Bank Polska S.A., Bank Ochrony Środowiska S.A.) na łączną kwotę 131,5 mln EUR - kredyt budowlano/inwestycyjny oraz 28 mln zł - kredyt na VAT. Udział BOŚ S.A. w kredycie budowlanym wynosi 43,8 mln EUR oraz 12 mln zł na VAT (łączna kwota z VAT ponad 200 mln PLN). Szerzej opisano w pkt. I. 2.

5.2. Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru

Bank nie podpisał żadnej nowej Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru w I półroczu 2019 roku.

5.3. Umowy o dokonanie badań sprawozdań finansowych

- **Umowa** zawarta **w dniu 12 lipca 2017 r. z Mazars Audyt Sp. z o.o.**
Przedmiotem umowy jest przeprowadzenie przeglądu i badanie sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej za lata 2017 – 2018.
- **Umowa zawarta w dniu 12 lipca 2019 r. z Mazars Audyt Sp. z o.o.**
Przedmiotem umowy jest przeprowadzenie przeglądu i badanie sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej za lata 2019 – 2021.

6. CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA

Cała roczna składka na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków ustalona przez BFG za 2019 rok w wysokości 29,3 mln zł, została wliczona jednorazowo w ciężar kosztów I półrocza 2019 roku. Łącznie ze składką na fundusz gwarancyjny banków, składki na BFG obciążające wynik I półrocza 2019 roku wyniosły 34,7 mln zł.

W I półroczu 2019 roku w BOŚ S.A. nie wystąpiły inne istotne zdarzenia dla oceny jego sytuacji kadrowej, majątkowej, finansowej, wyniku finansowego i ich zmian oraz dla oceny możliwości realizacji zobowiązań.

7. INFORMACJA O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH

Na dzień 30 czerwca 2019 roku Bank Ochrony Środowiska S.A. występował:

- jako powód w 539 sprawach na łączną kwotę: 81,8 mln zł,
- jako pozwany w 102 sprawach na łączną kwotę: 41,9 mln zł.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku Bank nie prowadził istotnych postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej, dotyczących zobowiązań oraz wiarygodności emitenta, tj. takich, których wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych.

8. ZMIANY W PODSTAWOWYCH ZASADACH ZARZĄDZANIA

W I półroczu 2019 roku nie wystąpiły zmiany w podstawowych zasadach zarządzania.

9. INFORMACJA O DYWIDENDZIE

W I półroczu 2019 roku nie była wypłacona ani zadeklarowana dywidenda.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Ochrony Środowiska S.A. przeznaczyło zysk netto Banku osiągnięty za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku w wysokości 65 012 670,65 zł w całości na kapitał zapasowy.

10. INFORMACJE O WARTOŚCI PRZYJĘTYCH PRZEZ BANK ZABEZPIECZEŃ

Na koniec czerwca 2019 roku wartość istotnych zabezpieczeń z wyłączeniem weksli in blanco oraz cesji z polisy ubezpieczeniowej dotyczącej nieruchomości lub ruchomości wyniosła 24 932,5 mln zł. Najważniejszym rodzajem zabezpieczenia pozostają zabezpieczenia hipoteczne (12 004,7 mln zł, tj. 48,1%). Zastawy wyniosły 8 730,4 mln zł, co stanowi 35,0% ogółu zabezpieczeń. Gwarancje i poręczenia wyniosły 2 533,6 mln zł, tj. 10,2% ogółu zabezpieczeń. Cesje wiarygodności od kontrahenta kraju OECD wyniosły 945,6 mln zł (3,8% ogółu zabezpieczeń), natomiast ubezpieczenia kredytu w instytucji w kraju OECD wyniosły 234,6 mln zł (0,9% ogółu zabezpieczeń). Pozostałe zabezpieczenia nie przekroczyły 1,0% ogółu zabezpieczeń.

11. AKCJONARIAT I PRAWA Z AKCJI

11.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku

Następujący Akcjonariusze posiadali co najmniej 5% ogólnej liczby głosów i udziału w kapitale:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – posiadający 53 951 960 akcji co stanowi 58,05% udziału w kapitale zakładowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu,
- Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych – posiadający 8 000 000 akcji, co stanowi 8,61% udziału w kapitale

zakładowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu,

- Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych – posiadająca 5 148 000 akcji, co stanowi 5,54% udziału w kapitale zakładowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Ogólna liczba akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu BOŚ S.A. wynosi 92 947 671. Wszystkie akcje są akcjami zwykłymi na okaziciela o wartości nominalnej 10 zł każda.

11.2. Akcje własne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku. Bank posiadał 37 775 akcji własnych, które reprezentują 0,04% kapitału zakładowego i 0,04% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku. Bank, zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych, nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z akcji własnych.

11.3. Informacje o umowach dotyczących przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu

Bankowi nie są znane umowy dotyczące przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu.

11.4. Posiadacze specjalnych uprawnień kontrolnych z tytułu papierów wartościowych

Wszystkie akcje Banku są równe i każda akcja daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu i jednakowe prawa do dywidendy.

11.5. Ograniczenia w przenoszeniu prawa własności papierów wartościowych i w wykonywaniu prawa głosu

Zgodnie ze Statutem Banku w przypadku ustanowienia zastawu lub użytkownika na akcji imiennej, zastawnik i użytkownik nie mogą wykonywać prawa głosu z tych akcji. Aktualnie w kapitale zakładowym Banku nie ma akcji imiennych.

12. KADRA ZARZĄDZAJĄCA I PRACOWNICY

12.1. Informacja na temat składu Zarządu i Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza

Na dzień 1 stycznia 2019 roku skład Rady Nadzorczej przedstawiał się następująco:

- Wojciech Wardacki – Przewodniczący
- Andrzej Matysiak – Wiceprzewodniczący
- Emil Ślęzak – Sekretarz
- Iwona Duda

- Janina Goss
- Piotr Sadownik
- Marian Szołucha
- Dariusz Wasilewski

W dniu 18 czerwca 2019 roku zakończyła się X kadencja Rady Nadzorczej. Zwołane na ten dzień Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku powołało do składu Rady Nadzorczej XI kadencji:

- Iwonę Beatę Dudę
- Janinę Kazimierę Goss
- Katarzynę Danutę Lewandowską
- Andrzeja Grzegorza Matysiaka
- Ireneusza Purgacza
- Radosława Pawła Rasatę
- Piotra Sadownika
- Pawła Sałka.
- Emila Stanisława Ślązaka
- Wojciecha Piotra Wardackiego

Zgodnie ze złożonymi oświadczeniami (pisemnymi lub ustnymi) kryteria niezależności spełniają wszyscy członkowie Rady, za wyjątkiem Andrzeja Matysiaka (z uwagi na powiązania z akcjonariuszem posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w akcjonariacie BOŚ S.A.).

Zgodnie z oświadczeniem Pana P. Sałka – Członka Rady Nadzorczej i jednocześnie Prezesa Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody – LOP posiada 2900 szt. akcji BOŚ S.A.

Zarządu Banku

Na dzień 1 stycznia 2019 roku skład Zarządu Banku przedstawiał się następująco:

- Bogusław Białowś, Prezes Zarządu
- Arkadiusz Garbarczyk, Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu
- Konrad Raczkowski, Wiceprezes Zarządu.

W okresie od 1 stycznia 2019 roku do dnia 30 czerwca 2019 roku w składzie Zarządu miały miejsce następujące zmiany:

- w dniu 18 czerwca 2019 roku Pan Konrad Raczkowski złożył rezygnację z funkcji Wiceprezesa Zarządu,
- Rada Nadzorcza, na posiedzeniu w dniu 18 czerwca 2019 roku podjęła uchwałę o delegowaniu Członka Rady Nadzorczej Pana Emila Ślązaka do czasowego pełnienia obowiązków Członka Zarządu (nie dłużej niż do dnia 18 września 2019 roku)

Na posiedzeniu w dniu 2 lipca 2019 roku Rada Nadzorcza podjęła uchwałę o wszczęciu postępowania kwalifikacyjnego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu.

12.2. Informacja o stanie posiadania akcji przez Członków Zarządu i Rady Nadzorczej

Członkowie Zarządu Banku oraz Członkowie Rady Nadzorczej zgodnie ze złożonymi przez te osoby oświadczeniami nie posiadają akcji BOŚ S.A. ani uprawnień do nich.

13. INFORMACJE PO DNIU BILANSOWYM

Nie wystąpiły istotne zdarzenia po dniu bilansowym.

14. FUNDACJA BOŚ – STRATEGICZNE ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE BANKU

W pierwszej połowie 2019 roku Fundacja Banku Ochrony Środowiska zaangażowana była w realizację projektów:

■ proekologicznych:

- „Postaw na Słońce” – promocja wśród młodzieży i osób dorosłych wykorzystania mikroinstalacji OZE,
- „Zielona Ławeczka” – zazielenianie przestrzeni miejskiej, budowanie relacji sąsiedzkich,
- „Brudno Tu” – inwentaryzacja dzikich wysypisk w Polsce, budowanie społeczeństwa obywatelskiego.
- „Tradycyjny Sad” – ochrona różnorodności biologicznej,
- „Świat oczami młodych” – konkurs plastyczny na znaczek pocztowy, promocja działań zwiększających ilość sadów z tradycyjnymi odmianami drzew owocowych,

■ prozdrowotnych

- „Zdrowo jem więcej wiem” – promocja wśród małych dzieci i ich rodziców zdrowego trybu życia
- „planujegotuje.pl” – przygotowywanie nowych treści, zarządzanie portalem
- www.aktywniepozdrowie.pl – zarządzanie portalem.

■ promujących wolontariat

- wiosenna edycja Mikrodotacji,
- Pomagam Cały Rok – wsparcie dla pracowników BOŚ

Prowadzono również działania budujące relacje z pracownikami Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. Zwiększano także aktywność Fundacji na portalach społecznościowych.

EKOLOGIA

Projekt „Postaw na Słońce” – V edycja

W czerwcu 2019 roku zakończyła się V edycja projektu „Postaw na Słońce” skierowanego do uczniów klas 7-8 szkół podstawowych i uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Celem programu jest promocja prosumenckich mikroinstalacji Odnawialnych Źródeł Energii, ze szczególnym podkreśleniem fotowoltaiki. Konkurs dla uczniów podzielony jest na dwa etapy. W pierwszym, młodzież zdobywała wiedzę o mikroinstalacjach OZE i przygotowywała projekty takich instalacji dla domów jednorodzinnych. W drugim etapie, który trwał od marca do końca czerwca 2019, uczniowie przekazali zdobytą przez siebie wiedzę oraz zaprezentowali swoje projekty na forum szkoły, a następnie podczas zorganizowanych przez nich samych konferencji lokalnych, skierowanych do osób dorosłych. W konkursie wzięło udział ponad 1 000 uczestników z niemal 160 zespołów uczniowskich z całej Polski. Łącznie uczniowie przygotowali 200 projektów mikroinstalacji fotowoltaicznych dla domów jednorodzinnych i zorganizowali 30 lokalnych konferencji dla przeszło 2 tys. gości. W ramach równoległego konkursu filmowego uczniowie nakręcili ponad 60 reportaży, dokumentujących i promujących mikroinstalacje OZE znajdujące

się w ich okolicach.

Projekt „Zielona Ławeczka” – V edycja

Jego celem jest zazielenianie miejskiej przestrzeni, a skierowany jest do wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych, a konkretnie do zespołów sąsiedzkich z otwartych osiedli w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców. Zespoły, które przystąpiły do projektu zaplanowanych mini ogródków osiedlowych, mają możliwość zdobycia grantu w wysokości 1 600 zł na zakup roślin, podłoża i innych elementów aranżacji ogrodu, w tym nagrody rzeczowej w postaci ławki parkowej. Merytoryczni partnerzy projektu to Katedra Architektury Krajobrazu i Katedra Sztuki Krajobrazu SGGW. W piątej edycji konkursu wystartowało ponad 500 osób skupionych w 73 zespołach sąsiedzkich. Przyznano 17 grantów na założenie osiedlowych mini ogrodów z zieloną ławeczką oznakowaną logo Fundacji BOŚ.

Projekt „Brudno Tu”

Projekt jest kontynuacją rozpoczętej w 2015 roku ogólnopolskiej akcji mającej na celu likwidację „dzikich wysypisk”. Fundacja zachęca obywateli do identyfikowania, zgłaszania i monitorowania miejsc wymagających posprzątkania. W tym celu, do połowy 2019 roku, realizując projekt korzystaliśmy gościnnie z aplikacji localspot. Równoległe trwały prace nad uruchomieniem własnej tj. fundacyjnej aplikacji „BrudnoTu”. Umożliwia ona szybkie zgłaszanie do samorządów lokalnych, miejsc wymagających posprzątkania. Przygotowano także portal www.brudnotu.fundacijabos.pl ze wszystkimi niezbędnymi informacjami dotyczącymi projektu. Planujemy oficjalne uruchomienie aplikacji i portalu /po testach/ we wrześniu br.

Od momentu uruchomienia projektu zgłoszono ponad 4 000 lokalizacji, ponad połowa została uprzątnięta. Fundacja pozostaje w stałym kontakcie z gminami, na terenie których znajdują się dzikie wysypiska zgłaszane przez mieszkańców. Pracujemy nad zwiększeniem funkcjonalności aplikacji i portalu.

Projekt „Tradycyjny sad” – II edycja

Realizowany we współpracy z Polską Akademią Nauk oraz z Fundacją „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. Celem jest restytucja i promocja rodzimych odmian roślin sadowniczych, obecnie wypartych przez odmiany nowej generacji. Chcemy także zwrócić społeczną uwagę na konieczność zwiększania różnorodności biologicznej, która służy ochronie ekosystemów przyrodniczych. Konkurs polega na stworzeniu mini sadu na ogólnodostępnym społecznie terenie. Mini sad może zostać założony przy szkole, plebanii lub na działce należącej do gminy. Szkoły, które prześlą najlepsze projekty otrzymają grant na zakup sadzonek drzew. Do realizacji projektu zgłoszono 178 szkół z całej Polski. Założono ponad 90 sadów ze starymi odmianami drzew owocowych. Prawie 3 500 rodziców wzięło udział w spotkaniach, zorganizowanych przez uczniów, promujących stare sady i konieczność ochrony różnorodności biologicznej.

Projekt „Świat oczami młodych” – III edycja

„Świat oczami młodych” to wspólna inicjatywa Fundacji BOŚ i Poczty Polskiej S.A. Jest to konkurs plastyczny na projekt znaczka pocztowego skierowany do młodzieży w wieku 10–19 lat. To jedyna okazja do samodzielnego zaprojektowania znaczków. Najlepsze prace wyłonione w konkursie są wydawane, jako znaczki pocztowe z serii „Świat oczami młodych”. Na znaczkach znajduje się logo Fundacji BOŚ. W 2019 roku uruchomiona została trzecia edycja konkursu. Hasło przewodnie tej edycji – „Przywróćmy tradycyjne sady”. Celem konkursu było stworzenie projektów znaczków pocztowych, poświęconych tematyce ratowania starych odmian drzew owocowych, a tym samym zwiększania różnorodności biologicznej polskiej przyrody.

Znaczki, oprócz wartości użytkowej oraz kolekcjonerskiej, mają stanowić element proekologicznej edukacji, wpisujący się w misje Fundacji BOŚ i Poczty Polskiej. Projekt objęli swoimi patronatami: Minister Edukacji Narodowej, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Minister Infrastruktury i Budownictwa.

Fundacja otrzymała prawie 1400 prac z placówek edukacyjnych (głównie szkół i domów kultury) reprezentowanych przez nauczycieli, którzy wcielili się w rolę koordynatorów konkursu. W pierwszym etapie szerzyli oni wiedzę o roli tradycyjnych sadów wśród uczniów, a następnie organizowali wewnętrzne konkursy. Prawie 40 tysięcy uczniów uczestniczyło w zajęciach poświęconych tej tematyce. Najlepsze prace były przysyłane do oceny w etapie II. Wszystkie zostały opublikowane na stronie konkursu: www.oczamimlodych.pl

Komisja Sędziowska wyłoniła 3 najlepsze, które zostaną we wrześniu 2019 roku wydane, jako znaczki pocztowe, każdy w nakładzie 100 tysięcy sztuk. Dodatkowo przyznano 10 wyróżnień I stopnia oraz 20 wyróżnień II stopnia. Łącznie nagrodzono 33 prace. Na początku 2020 roku ruszy kolejna IV edycja projektu.

EDUKACJA PROZDROWOTNA

Projekt „Zdrowo jem, więcej wiem” – IX edycja

Jest to ogólnopolski projekt edukacji prozdrowotnej dla zerówek i klas I-III szkół podstawowych. Fundacja BOŚ prowadzi go od 2010 roku i od samego początku jego realizacji towarzyszy troska o zdrowie młodego pokolenia. Dzięki bogatej, wieloaspektowej i spójnej formule projekt doskonale wpisuje się w podstawy programowe Ministerstwa Edukacji Narodowej. Projekt „Zdrowo jem, więcej wiem” trwa cały rok szkolny (podzielony jest na 3 etapy odpowiadające porom roku) i ma charakter ogólnopolskiej międzyszkolnej rywalizacji zespołowej.

Przed zespołami konkursowymi stawiamy szereg zadań dotyczących zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. Nauczycielom, którzy prowadzą zespoły konkursowe zapewniamy dostęp do scenariuszy zajęć i materiałów dydaktycznych, a także rzetelnej wiedzy naukowej na temat zdrowego odżywiania i roli aktywności fizycznej, która jest podana w postaci przystępnych artykułów zgromadzonych na portalu: www.aktywniepozdrawie.pl

W roku szkolnym 2018/2019 (od września do czerwca) odbyła się IX edycja projektu pod honorowym patronatem Pierwszej Damy RP, Pani Agaty Kornhauser-Dudy.

Statystyka IX edycji projektu:

- 1 819 zespołów konkursowych
- bezpośredni uczestnicy (nauczyciele + uczniowie) – 35 tys.
- pośredni uczestnicy:
 - inni uczniowie szkół biorących udział w projekcie – ok. 200 tys.
 - rodzice i opiekunowie uczniów – ok. 28 tys.

PlanujeGotuje.pl

Fundacja BOŚ przygotowała projekt PlanujeGotuje.pl, czyli stronę internetową oraz aplikację mobilną, w których znajdują się przepisy z podliczoną wartością odżywczą i kalorycznością oraz kreator jadłospisu umożliwiający skomponowanie własnej diety i pobranie gotowej listy zakupów. Celem projektu jest budowanie zdrowych nawyków żywieniowych.

www.aktywniepozdrawie.pl

Portal zawiera artykuły autorstwa naukowców z uczelni, zajmujących się tematyką żywienia i aktywności fizycznej, gotowe przepisy zdrowej kuchni, porady dotyczące diet, pomysły na zabawy na świeżym powietrzu i wiele interesujących aktualności.

Za pośrednictwem strony można zapisać się do prozdrowotnych konkursów i projektów Fundacji. Stanowi merytoryczne wsparcie dla uczestników konkursów, ale także głębokie źródło wiedzy dla wszystkich zainteresowanych tematem właściwego odżywiania

ZANGAŻOWANIE PRACOWNIKÓW GRUPY BOŚ

Wolontariat pracowniczy – Mikrodotacje – edycja: wiosna 2019

Do realizacji wybrano 5 projektów które otrzymały wsparcie. Łączna, szacowana liczba odbiorców (beneficjentów) to ponad 1 500 osób. Realizowane projekty obejmowały:

- warsztaty zdrowego gotowania dla dzieci
- ekologiczne lekcje w szkołach
- remont publicznego placu zabaw
- zajęcia dla ubogich rodzin, promujące aktywne spędzanie wolnego czasu

Filantropia indywidualna w ramach inicjatywy „Pomagam Cały Rok”

Fundacja BOŚ prowadzi regularną zbiórkę środków pieniężnych przekazywanych dobrowolnie przez pracowników Banku. Fundusze te przeznaczane są na stypendia dla zdolnych dzieci z rodzin o niskich dochodach, które są podopiecznymi Fundacji św. Mikołaja oraz na zapomogi dla pracowników BOŚ, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji losowej.

Podpisy członków Zarządu BOŚ S.A.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
12.08.2019 roku	Bogusław Białowąs	Prezes Zarządu
12.08.2019 roku	Arkadiusz Garbarczyk	Wiceprezes – pierwszy zastępca Prezesa Zarządu
12.08.2019 roku	Emil Ślęzak	Członek Rady Nadzorczej delegowany do czasowego pełnienia obowiązków Członka Zarządu